

With the support of

Quality4Children

Standarti

bēru ārpusģimenes aprūpei Eiropā

Ievadraksts

Benita Ferero-Valdnere (Benita Ferrero-Waldner), Ārējo attiecību un Eiropas kaimiņattiecību politikas komisāre

Šobrīd ES piedzīvo ievērojamas ekonomiskas, politiskas, vides un sociālas pārmaiņas, kas ietekmē bērnus. Bērni, kuri dzīvo ar nabadzīgiem vecākiem, vai bērni, kuri nevar dzīvot ar saviem vecākiem, ir visvairāk pakļauti nabadzībai, sociālajai atstumtībai un diskriminācijai, kas, savukārt, var padarīt tos vēl vairāk ievainojamus pret ļaunprātīgu izmantošanu, nevērīgu izturēšanos un ekspluatāciju. Bērna audzināšanas raksturs un apstākļi lielā mērā ietekmē šī bērna turpmāko dzīvi. Skumji, taču procentuāli ES bērnu, kuri dzīvo nabadzīgos apstākļos ES teritorijā, ir vairāk nekā nabadzībā dzīvojošu pieaugušo iedzīvotāju. Tādēļ mums ir jānodrošina piemēroti dzīves apstākļi un aprūpe visiem bērniem.

Es kā Ārējo attiecību un Eiropas kaimiņattiecību politikas komisāre lieku īpašu uzsvāru uz efektīvu bērnu tiesību aizsardzību, ņemot vērā viņu individuālās vajadzības un topošās spējas, saskaņā ar Eiropas Savienības pamatnostādņiem, kas kalpo par piemēru visai pasaulei. Bērnu tiesību veicināšana, aizsardzība un īstenošana ir kļuvusi par svarīgu politisko prioritāti ES iekšējo un ārējo politisko nostādņu veidošanā. Bērnu tiesības ir cilvēktiesību sastāvdaļa, ko ES un dalībvalstīm ir jāievēro saskaņā ar starptautiskajiem un Eiropas līgumiem, tostarp ANO Konvenciju par bērnu tiesībām un tās Neobligātajiem protokoliem, Tūkstošgades attīstības mērķiem, Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un Eiropas Pamattiesību hartu.

Šajā kontekstā „Quality4Children Standarti” papildina mūsu politikas izstrādes pasākumus, sevišķi gadījumos, kad bērni nevar dzīvot kopā ar saviem vecākiem. Pamatojoties uz patiesiem stāstiem, tajos īsi izklāstīti vispārēji standarti, kuru mērķis ir nodrošināt un uzlabot bērnu un jauniešu attīstības iespējas ārpusģimenes aprūpes jomā visā Eiropā. Esmu pārliecināta, ka šie standarti ir vērtīgs ieguldījums un svarīgs nākamais solis ceļā uz bērnu aprūpes sistēmu saskaņošanu Eiropā.

Benita Ferero-Valdnere
Ārējo attiecību un Eiropas kaimiņattiecību
politikas komisāre

Atzinība

Šo standartu izveide nebūtu iespējama bez 163 bērnu un jauniešu, 36 bioloģisko vecāku, 106 aprūpētāju un 24 paplašināto ģimeņu locekļu, juristu un valdību pārstāvju vērtīgā atbalsta visā Eiropā.

«Nākamais pagrieziena punkts bija tas, kā audžumāte uzsāka sarunu mūsu pirmajā tikšanās reizē. Pirmais, ko es pamanīju, bija viņas uzvedība. Tā palīdzēja man nomierināties. Un viņa man teica: „Arī es esmu tikai cilvēks. Šodien es varu palīdzēt tev, bet rīt tu varēsi palīdzēt man.”»

(Māte no Norvēģijas, kods 22.04.02)

Priekšvārds

Darbošanās bez vecāku gādības palikušo bērnu vislabākajās interesēs – tāds ir mūsu trīs organizāciju – FICE (*Fédération Internationale des Communautés Educatives*), IFCO (*International Foster Care Organisation* - Starptautiskā Audžuvecāku organizācija) un SOS Children's Villages (SOS bērnu ciemati) – galvenais darbības motīvs. Mēs cenšamies ar *Quality4Children* (Q4C) palīdzību uzlabot bez vecāku gādības palikušo bērnu stāvokli un atbalstīt viņu attīstību, izmantojot ārpusģimenes aprūpes kvalitātes standartus.

Šajā izdevumā publicēta informācija par Q4C projektu un tā rezultātā izveidotie ārpusģimenes aprūpes kvalitātes standarti Eiropā.

Pamatojums

Līdz ar Apvienoto Nāciju Konvencijas par bērnu tiesībām (UN CRC) pieņemšanu 1989. gadā mūsu trīs organizāciju mērķi ieguva starptautisku tiesisku pamatojumu.

Šī starptautiskā apņemšanās ievērot, aizsargāt un īstenot bērnu tiesības nostiprināja mūsu rīcību. Tā kā visā pasaulē pieaug bērnu tiesību pārkāpumu skaits, mēs vienojāmies, ka nepietiek tikai ar starptautiskos līgumos reglamentētiem politiskiem pienākumiem, nedz arī ar papildu bērnu aizsardzības pasākumu īstenošanu.

Tādējādi Q4C standarti tika izveidoti, balstoties uz stingru pārlicību, ka ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu stāvokļa efektīva un ilgtspējīga uzlabošana būs iespējama, tikai nodibinot spēcīgas partnerības. Tā rezultātā izveidojās sadarbība starp minētajām trim organizācijām, lai īstenotu šo projektu un nodrošinātu visu pušu līdzdalību tā izstrādē.

Pēc trīs gadus ilgas pētnieciskās darbības un kopīgiem pasākumiem, kas palīdzēja izveidot pašreizējos Q4C Standartus, mēs esam apņēmušies nostiprināt savu sadarbību un veidot jaunas partnerības visos līmeņos, lai popularizētu šos standartus un aizsargātu bez vecāku aprūpes atstāto bērnu tiesības gan Eiropā, gan pasaulē.

Īstenošanas pamats

Lai vairotu uzmanību, ko UN CRC konvencija pievērša bez vecāku gādības palikušo bērnu stāvoklim, 2004. gadā Bērnu tiesību komiteja aicināja izstrādāt „Apvienoto Nāciju Vadlīnijas bez vecāku gādības palikušo bērnu aizsardzībai” [United Nations Guidelines for the Protection of Children without Parental Care]. Līdzīgi 2005. gadā Eiropas Ministru Padomes Komiteja pieņēma ieteikumu par dalībvalstu aprūpes iestādēs mītošo bērnu tiesībām. Q4C papildina šo tiesisko pamatu ar saviem kvalitatīvajiem standartiem, kurus varēs nepastarpināti pielietot praktizējoši speciālisti.

Paredzamās problēmas ir nodrošināt šo standartu ievērošanu valsts līmenī un izpildīt mūsu kopējo pienākumu – nodrošināt vienlīdzīgas tiesības visiem bērniem.

Mēs izsakām visdziļāko pateicību visiem tiem, kas piedalījās šo kvalitātes standartu izstrādē, tostarp pašiem bērniem un jauniešiem.

Mēs sirsnīgi apsveicam un izsakām savu atbalstu visiem tiem, kuri ir apņēmušies sekmēt šo standartu īstenošanu visos līmeņos!

Monika Niderle
FICE International

Kits Hendersons
IFCO

Helmut Kutins
SOS-Kinderdorf International

Saturs

Tiesiskais pamats	8
Misijas formulējums	9
Vīzija	9
Misija	9
Vērtības	9
Galvenās koncepcijas	10
Principi	10
Atsauces	10
Standartu izstrāde un īstenošana	11
Darbības joma	11
Izpēte	11
Standartu izstrāde	12
<i>Quality4Children</i> Standartu īstenošana	12
<i>Quality4Children</i> Standartu struktūra un kopsavilkums	13
Struktūra	13
<i>Quality4Children</i> Standartu kopsavilkums	14
<i>Quality4Children</i> Standarti – 1. standartu grupa: Lēmumu pieņemšanas un uzņemšanas process	18
1. standarts: Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene saņem atbalstu lēmumu pieņemšanas procesā	19
2. standarts: Bērnam tiek nodrošināta iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā	21
3. standarts: Profesionāls lēmumu pieņemšanas process nodrošina bērnam vislabāko iespējamo aprūpi	22
4. standarts: Brāļi un māsa netiek šķirti	24
5. standarts: Pārejas process uz jaunajām mājām ir rūpīgi sagatavots un iejūtīgi īstenots	25
6. standarts: Ārpusģimenes aprūpes process norisinās saskaņā ar individuālu aprūpes plānu	27

Quality4Children – 2 .standartu grupa:**Aprūpes process**

7. standarts:	Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi	30
8. standarts:	Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni	31
9. standarts:	Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi	35
10. standarts:	Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu	37
11. standarts:	Bērnam tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā	39
12. standarts:	Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos	41
13. standarts:	Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi	43
14. standarts:	Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei	45

Quality4Children – 3. standartu grupa:**Aprūpes izbeigšanas process**

15. standarts:	Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots	48
16. standarts:	Aprūpes izbeigšanas procesā tiek īstenota efektīva un atbilstoša komunikācija	49
17. standarts:	Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā	51
18. standarts:	Tiek nodrošināta pēcaprūpes uzraudzība, nepārtraukts atbalsts un saskarsmes iespējas	53

Svarīgāko terminu vārdnīca Pielikums**Pielikums**

Atsauces uz Konvenciju par bērnu tiesībām (UN CRC)	58
Konvencija par bērnu tiesībām	59
Quality4Children partnerorganizācijas	64
Ziņas par izdevumu	82
	84

Tiesiskais pamats

Vairāku iemeslu dēļ simtiem un tūkstošiem bērnu Eiropā ir liegta iespēja pieaugt savās bioloģiskajās ģimenēs, tādēļ pēc oficiālas iejaukšanās bērni tiek iekārtoti ārpusģimenes aprūpes iestādēs. Šiem bērniem tiek piedāvātas daudzas un dažādas aprūpes sistēmas, lai nodrošinātu un uzlabotu viņu attīstības iespējas. Nepiemērota aprūpes vide var kavēt šo attīstību un padarīt bērnus viegli ievainojamus, kā arī izraisīt vairāku viņu pamattiesību pārkāpšanu.

Šajā kontekstā un neskatoties uz pastiprināto uzmanību, kas tika pievērsta šim tematam UN CRC konvencijā, 2004. gadā ANO Bērnu tiesību komiteja aicināja izstrādāt ANO Vadlīnijas bez vecāku gādības palikušo bērnu aizsardzībai.

Eiropas līmenī arī Eiropas Padomes ieteikumi par aprūpes iestādēs mītošu bērnu tiesību aizsardzību nodrošina tiesisko pamatu bez vecāku gādības palikušo bērnu aprūpei.

Eiropas kontekstā arī starptautiskās bērnu aprūpes organizācijas – FICE, IFCO un *SOS Children's Villages*, izmantojot savu pieredzi, konstatēja, ka noteikti nepieciešams izstrādāt kvalitātes standartus bērnu ārpusģimenes aprūpes jomā. Eiropā, kur galvenais uzsvars tiek likts uz ekonomisko izaugsmi, arī Viseiropas iniciatīvās ir obligāti jāparedz sociālo problēmu risināšana.

Šajā kontekstā trīs starptautiskās bērnu organizācijas – FICE, IFCO un *SOS Children's Villages* – 2004. gada martā sāka īstenot projektu, kura mērķis bija nodrošināt un uzlabot bērnu un jauniešu attīstības iespējas ārpusģimenes aprūpē Eiropā.

Misijas formulējums

Vīzija

Qualiy4Children vīzijas formulējumā ir rakstīts, ka:

Bez vecāku gādības palikušajiem bērniem ir jāsniedz iespēja veidot savu nākotni, lai tie kļūtu par pašpaļāvīgiem, patstāvīgiem un aktīviem sabiedrības locekļiem, dzīvojot labvēlīgā, drošā un gādīgā vidē, kas sekmē viņu pilnā potenciāla attīstību.

Misija

Qualiy4Children misija ir uzlabot situāciju un sekmēt bez vecāku aprūpes atstāto bērnu iespējas, īstenojot šādus mērķus:

- izveidot Eiropas ieinteresēto pušu tīklu, kas aizstāv bērnu tiesības ārpusģimenes aprūpes jomā;
- izstrādāt Eiropas kvalitātes standartus, kas balstīti uz tieši iesaistīto cilvēku pieredzi un labas prakses piemēriem;
- sekmēt bērnu ārpusģimenes aprūpes standartu pārņemšanu, īstenošanu un uzraudzību valsts un Eiropas līmenī.

Vērtības

Qualiy4Children izceļ piecas vienlīdzīgas pamatvērtības, kuras tika ņemtas vērā projekta laikā. Tās ir:

Līdzdalība: Bērnu ārpusģimenes aprūpē tieši iesaistītie cilvēki tika aktīvi iesaistīti projektā jau kopš 2004. gada; tie ir bērni un jaunieši, kuri ir atradušies ārpusģimenes aprūpē, izcelsmes ģimenes, aprūpētāji un sociālie darbinieki.

Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja un dažādība: Dzimumu līdztiesības integrētā pieeja un dažādība attiecībā uz visām ārpusģimenes aprūpē iesaistītajām personām ir atspoguļota projekta procesos.

Partnerība: Bērnu ārpusģimenes aprūpē tieši iesaistītajiem cilvēkiem un organizācijām ir iespēja iesaistīties projektā valsts un starptautiskā līmenī.

Saistības: Q4C rīkojas atbilstoši UN CRC prasībām.

Atbildība un ilgtspēja: Q4C ir atbildīgs 3 organizāciju – projekta radītāju – priekšā.

Tā ilgtspēju garantēs Eiropas sadarbības tīkls, kura darbību vadīs 3 organizācijas, kuras nodrošinās standartu popularizēšanu un partnerību izveidi, lai atbalstītu ārpusģimenes aprūpē mītošo bērnu stāvokļa un attīstības iespēju uzlabošanu.

Galvenās koncepcijas

Principi

Q4C Standartu pamatā ir informācija, kas ievākta no stāstiem, kuros dalījās cilvēki, kam ir pieredze ārpusģimenes aprūpē (stāstītāji). Pēc stāstu izanalizēšanas Q4C noteica šajos stāstos vairākus kopīgus apgalvojumus. Tie tika sagrupēti šādās grupās:

Komunikācija un līdzdalība

Stāstītāji uzsvēra, cik liela nozīme ir atbilstoši un caurskatāmai komunikācijai ārpusģimenes aprūpes procesā. Stāstos arī tika izcelts tas, cik svarīgi ir tapt uz klausītam un apzināties, ka tiek ņemts vērā personas viedoklis.

Bērnu aizsardzības dienestu iejaukšanās

Ātri un konkrētajam bērnam piemēroti risinājumi, tostarp brāļu un māsu iekārtošana vienā iestādē/ģimenē, izcelsmes ģimenes iesaistīšana un procesa uzraudzība bija kopīgi stāstītāju pieminēti priekšnoteikumi.

Aprūpe

Vispārēji ar aprūpi saistīti temati bija: vienmērīga pāreja no viena aprūpes veida uz citu, saskarsmes saglabāšana starp bērniem, bioloģisko un paplašināto ģimeni un aprūpētājiem.

Struktūra, noteikumi, rituāli, robežu noteikšana, ierobežojumu apzināšanās un pieņemšana – šie ir temati, kurus jaunieši bieži minēja kā svarīgu ikdienas dzīves sastāvdaļu, atrodoties ārpusģimenes aprūpē.

Stabilu attiecību un starp bērnu un aprūpētāju valdošas pieķeršanās lielā nozīme, emocionālā saikne un bērna attīstības potenciāla sekmēšana arī tika ierindoti aprūpētājiem un bērniem/jauniešiem svarīgo priekšnoteikumu sarakstā.

Ārpusģimenes aprūpes izbeigšana

Pēc stāstītāju domām galvenie aspekti, kuri aprūpētājiem jāņem vērā, sagatavojot bērnu/jaunieti ārpusģimenes aprūpes izbeigšanai, ir: sniegt bērnam/jaunietim atbalstu patstāvīgu lēmumu pieņemšanā un personīgās sabiedriskās dzīves izveidē, sagatavot viņu patstāvīgai dzīvei un piedāvāt atbalstu un padomu pēc aprūpes procesā.

Atsauces

Q4C Standarti ir izstrādāti atbilstoši UN CRC; katrs Q4C standarts atspoguļo vienu vai vairākus UN CRC pamatprincipus: nediskriminēšana; uzticama bērna vislabāko interešu aizstāvība; tiesības uz dzīvību, izdzīvošanu un attīstību un cieņa pret bērna uzskatiem.

Standartu izstrāde un īstenošana

Darbības joma

Q4C Standarti ir izstrādāti, lai informētu, virzītu un ietekmētu bērnu ārpusģimenes aprūpē iesaistītās puses, kuras ir: bērni un jaunieši, kuri drīzumā dzīvos vai dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs, bioloģiskās ģimenes, kuru bērns/bērni drīzumā dzīvos vai dzīvo ārpusģimenes aprūpes iestādēs, aprūpētāji, aprūpes organizācijas, vadītāji, sociālie darbinieki, bērnu aizsardzības dienestu darbinieki, bērnības/jaunības dzīves posmu pētnieki, nevalstiskas organizācijas, kas strādā bērnu un jauniešu attīstības jomās, visu līmeņu valsts iestāžu pārstāvji utt.

Mērķa valstis:

Austrija, Beļģija, Bulgārija, Horvātija, Kipra, Čehija, Dānija, Igaunija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Islande, Īrija, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija, Šveice, Turcija, Lielbritānija.

Izpēte

Q4C izpētes mērķis bija savākt stāstus par labās prakses piemēriem no 32 pētījumā iesaistītajām valstīm, Q4C izvēlētā datu vākšanas metode bija "stāstījums"; šī metode nodrošina intervējamo tiešu piedalīšanos Q4C Standartu bāzes izstrādē.

Izpētes objekti bija stāsti, kuros atainota laba prakse, un to stāstītāji – personas, kurām ir bērnu ārpusģimenes aprūpes pieredze.

Q4C ietvaros kopumā tika savākti un izanalizēti 332 stāsti no 26 valstīm. Vidējais stāstu skaits no katras valsts bija 10,5. Kopumā 49% stāstu bija no bērniem un jauniešiem, kuri ir atradušies ārpusģimenes aprūpē (projekta vissvarīgākā demogrāfiskā grupa); 11,5 % – no bioloģiskajiem vecākiem; 32% no aprūpētājiem (audžuģimenes un SOS ģimenes, jauniešu līderi un citu aprūpes organizāciju darbinieki) un 7,5% – no citiem respondentiem (sociālie darbinieki, juristi utt.).

Datu analīze un rezultāti

Šīs pieejas pamatideja bija veikt satura kvalitatīvo analīzi, kas tika īstenota, lasot tekstuālo informāciju (stāstus), lai noteiktu mainīgo lielumu apzīmējumus: kategorijas, koncepcijas, īpašības un to mijiedarbību stāstos.

Grupa, kas analizēja stāstus, apkopoja rezultātus informācijas matricā un, izmantojot iegūtos datus, sastādīja ziņojumus. Šis ziņojums sniedza informāciju par intervējamo pieredzi, cerībām un vajadzībām. Stāstos izkristalizētās kategorijas ir uzskaitītas iepriekš tekstā (skat. "Galvenās koncepcijas").

Standartu izstrāde

Q4C projekta grupa (PG) ierosināja sabiedrisku apspriešanu 32 Eiropas valstīs, kurās darbojas vismaz viena no trim organizācijām. Viens no šīs apspriešanās iznākumiem bija nacionālo koordinatoru (NK) iecelšana – šīm personām sadarbībā ar nacionālo grupu (NG) bija jāveic izpēte un jāizstrādā standarti valsts līmenī. NG pirmais uzdevums bija savākt un izanalizēt stāstus, kas ataino labu praksi, no personām, kuras ir tieši iesaistītas bērnu ārpusģimenes aprūpē. Šīs analīzes rezultāti tika izmantoti kā kvalitātes standartu izstrādes pamats.

Pirmo Q4C Standartu melnrakstu izstrādāja NG ar PG atbalstu. Pēc tam šis melnraksta dokuments tika pilnveidots trīs starpvalstu grupu sanāksmju laikā, kurās piedalījās arī jaunieši no Q4C. Pēc melnraksta pabeigšanas intervējamajiem (stāstītājiem) un NG locekļiem bija iespēja nosūtīt savus komentārus PG. Viņu ieteikumi tika iekļauti standartos pēdējās starpvalstu grupas sanāksmes laikā.

Darba grupa, kura sastāvēja no jauniešiem, nacionālo grupu un projekta grupas pārstāvjiem, caurskatīja, rediģēja un noformēja standartus.

Quality4Children Standartu īstenošana

Lai īstenotu Q4C misiju, pamatojoties uz savstarpēji saistītiem pamatprincipiem – līdztiesību, iekļaušanu un līdzdalību – tika izvirzīti šādi divi mērķi:

- sekmēt bērnu ārpusģimenes aprūpes standartu pieņemšanu valstu un Eiropas līmenī;
- veicināt Q4C Standartus un to pieeju un filozofiju valsts, Eiropas un visas pasaules mērogā.

Quality4Children Standartu struktūra un kopsavilkums

Q4c Standarti tika izstrādāti, lai garantētu un uzlabotu ārpusģimenes aprūpē mītošo bērnu un jauniešu stāvokli un attīstības iespējas Eiropā. Standartu mērķis ir atbalstīt bērnu un jauniešu ārpusģimenes aprūpē ieinteresētās personas, proti, bērnus un jauniešus, bioloģiskās ģimenes, aprūpētājus, aprūpes organizācijas, bērnu aizsardzības dienestus, kā arī valsts un starptautiskās varas iestādes.

Struktūra

Q4C Standarti sastāv no 18 standartu kopuma, kuri ir organizēti atbilstoši aprūpes posmiem, kas tika noteikti izpētes posmā (a). Katrs Q4C Standarts sastāv no četriem elementiem (b).

a) Standartu grupas

Šajā dokumentā ārpusģimenes aprūpes process ir iedalīts trīs grupās.

Lēmumu pieņemšanas un uzņemšanas process:

šis process sastāv no diviem posmiem – bērna stāvokļa novērtējuma, lai būtu iespējams pieņemt vislabāko iespējamo lēmumu, un pasākumiem, kas jāveic, lai integrētu bērnu viņa/viņas turpmākajā dzīves situācijā.

Aprūpes process:

aprūpes process ir laikposms starp uzņemšanas procesu un aprūpes izbeigšanas procesu; tas ietver aprūpētāju sniegtās faktiskās rūpes un atbalstu.

Aprūpes izbeigšanas process:

šis ir process, kura laikā bērns/jaunietis kļūst neatkarīgs, atgriežas savā izcelsmes ģimenē vai pārvācas uz citu ārpusģimenes aprūpes vietu; tas ietver (tobrīd) bijušā aprūpētāja turpmāko atbalstu.

b) Standartu struktūrelementi

Standarta virsraksts un apraksts

Skaidrs nepieciešamā kvalitātes līmeņa apraksts. Standarts sniedz ārpusģimenes bērnu aprūpes struktūru un norādījumus.

Citāti

Atlasīti citāti no personu stāstījumiem; tiem ir piešķirts kods atbilstoši Q4C datu bāzei.

Pienākumi

Visām attiecīgā standarta īstenošanā iesaistītajām personām paredzēts uzdevumu, pienākumu un noteiktu tiesību kopums.

Vadlīnijas

Prasības, kas saistītas ar attiecīgā standarta īstenošanu.

Brīdinājuma signāli

Uzskaitītas darbības, kas ir pretrunā ar attiecīgā standarta īstenošanu.

Quality4Children Standartu kopsavilkums

1. standartu grupa: Lēmumu pieņemšanas un uzņemšanas process

- 1. standarts:** Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene saņem atbalstu lēmumu pieņemšanas procesā
- Bērnam un viņa/viņas izcelsmes ģimenei ir tiesības uz iejaukšanos, ja viņi izsaka vēlmi mainīt savu dzīves situāciju vai ja tas nepieciešams konkrētajā situācijā. Bērna drošība un vislabākās intereses ir visaugstākā prioritāte. Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene vienmēr tiek uzklauti un cienīti.
- 2. standarts:** Bērnam tiek nodrošināta iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā
- Visas iesaistītās puses uzklaut un ciena bērnu. Bērns saņem atbilstošu informāciju par savu situāciju, tiek iedrošināts paust savus uzskatus un piedalīties šajā procesā atbilstoši savam izpratnes līmenim.
- 3. standarts:** Profesionāls lēmumu pieņemšanas process nodrošina bērnam vislabāko iespējamo aprūpi
- Lēmumu pieņemšanas process ietver divus jautājumus: Kurš risinājums ir bērna vislabākajās interesēs? Ja tiek konstatēta ārpusģimenes aprūpes nepieciešamība, kurš ārpusģimenes aprūpes veids bērnam ir vispiemērotākais?
- Visas bērna attīstībā tieši iesaistītās puses sadarbojas, izmantojot attiecīgās speciālās zināšanas. Tās saņem un savstarpēji paziņo būtisko informāciju par lēmumu pieņemšanas procesu. Kad jāpieņem aprūpē bērni ar īpašām vajadzībām, jāņem vērā viņu specifiskās prasības.
- 4. standarts:** Brāļi un māsas netiek šķirti
- Ārpusģimenes aprūpes procesā brāļi un māsas netiek šķirti. Brāļi un māsas tiek šķirti tikai tad, ja tas kalpo viņu labklājībai. Šādā gadījumā tiek nodrošināta saskarsme starp brāļiem un māsām, ja vien tam nav negatīvas ietekmes uz bērniem.
- 5. standarts:** Pārejas process uz jaunajām mājām ir rūpīgi sagatavots un ievērojami īstenots
- Pēc tam, kad panākta vienošanās par aprūpes formu, turpmākā aprūpes organizācija rūpīgi sagatavojas bērna uzņemšanai. Uzņemšanai jābūt pakāpeniskai un jārada pēc iespējas mazāk traucējumu. Pāreja uz jaunu ārpusģimenes aprūpes vietu tiek organizēta kā process, kura galvenais mērķis ir nodrošināt bērna vislabāko interešu ievērošanu, kā arī attiecīgo iesaistīto pušu labklājību.

- 6. standarts:** Ārpusģimenes aprūpes process norisinās saskaņā ar individuālu aprūpes plānu
Lēmumu pieņemšanas procesā tiek sastādīts individuāls aprūpes plāns, kurš tiek pilnveidots un īstenots visā ārpusģimenes aprūpes procesā. Šī plāna mērķis ir sniegt norādījumus par vispārējo bērna attīstību.
- Parasti aprūpes plānā ir atspoguļots bērna attīstības stāvoklis, izvirzīti mērķi un pasākumi un raksturoti resursi, kas nepieciešami bērna vispārējās attīstības sekmēšanai. Šis plāns palīdz pieņemt svarīgus lēmumus ārpusģimenes aprūpes procesa laikā.

2. standartu grupa: Aprūpes process

- 7. standarts:** Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi
Bērns uzaug iekļaujošā, atbalstošā, drošā un gādīgā vidē. Tas, ka bērnam tiek dota iespēja uzaugt gādīgā ģimenes vidē, nodrošina šo vides kritēriju izpildi.
- Jaunajā ārpusģimenes aprūpes vietā bērnam ir iespēja izveidot stabilas attiecības ar aprūpētāju un nezaudēt saikni ar viņa/viņas sociālo vidi.
- 8. standarts:** Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni
Bērna attiecības ar viņa/viņas izcelsmes ģimeni tiek veicinātas, saglabātas un atbalstītas, ja tas ir bērna vislabākajās interesēs.
- 9. standarts:** Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi
Pirms aprūpētājiem tiek uzticētas rūpes par bērnu, viņi tiek rūpīgi novērtēti, atlasīti un apmācīti. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu apmācību un profesionālo atbalstu, lai nodrošinātu bērna vispārējo attīstību.
- 10. standarts:** Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu
Aprūpētājs velta bērnam individuālu uzmanību un apzināti cenšas iemantot viņa/viņas uzticēšanos un saprast viņu. Aprūpētāja komunikācija ar bērnu vienmēr ir atklāta, godīga un cieņas pilna.

- 11. standarts:** Bērnā tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā
- Bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu. Bērns tiek informēts, uzklauss un uztverts nopietni, un viņa/viņas spējas tiek atzītas kā stiprs potenciāls. Bērns tiek iedrošināts paust savas jūtas un pieredzi.
- 12. standarts:** Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos
- Aprūpes organizācijas dzīves līmenis un infrastruktūra atbilst bērna vajadzībām attiecībā uz komfortu, drošumu, veselīgiem sadzīves apstākļiem, kā arī netraucētu piekļuvi izglītībai un sabiedrībai.
- 13. standarts:** Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi
- Aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku apmācību un atbalstu, lai tie spētu apmierināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības.
- 14. standarts:** Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei
- Bērns/jaunietis saņem atbalstu, lai nākotnē viņš/viņa spētu kļūt par pašpalīdzīgu, pašpietiekamu un aktīvu sabiedrības locekli. Viņam/viņai ir pieejama izglītība un tiek sniegta iespēja apgūt dzīves prasmes un vērtības.
- Tiek veicināta bērna/jaunieša pašcieņa. Tas palīdz bērnam/jaunietim justies stipram un pārliecinātam, saskaroties ar grūtībām.

3. standartu grupa: Aprūpes izbeigšanas process

15. standarts: Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots

Aprūpes izbeigšanas process ir svarīgs posms bērnu ārpusģimenes aprūpē un tiek rūpīgi plānots un īstenots. Tas tiek galvenokārt balstīts uz bērna/jaunieša individuālo aprūpes plānu.

Bērns/jaunietis tiek atzīts par ekspertu savas aprūpes kvalitātes jomā. Viņa/viņas viedoklis ir svarīgs aprūpes sistēmas kvalitātes un attiecīgā aprūpes modeļa turpmākas pilnveides priekšnoteikums.

16. standarts: Aprūpes izbeigšanas procesā tiek īstenota efektīva un atbilstoša komunikācija.

Visas aprūpes izbeigšanas procesā iesaistītās puses saņem visu būtisko informāciju atbilstoši savai lomai šajā procesā. Vienlaikus bērnam/jaunietim un viņa/viņas izcelsmes ģimenei ir tiesības uz privātumu un drošību.

Visa informācija tiek paziņota bērnam/jaunietim un viņa/viņas izcelsmes ģimenei viņiem saprotamā un piemērotā veidā.

17. standarts: Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā

Aprūpes izbeigšanas procesa pamatā ir individuālais aprūpes plāns. Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja paust savu viedokli par pašreizējo situāciju un ar turpmāko dzīvi saistītas vēlmes. Viņš/viņa piedalās aprūpes izbeigšanas procesa plānošanā un īstenošanā.

18. standarts: Tiek nodrošināta pēcaprūpes uzraudzība, nepārtraukts atbalsts un saskarsmes iespējas

Kad bērns/jaunietis ir pametis ārpusģimenes aprūpes vietu, viņam/viņai ir iespēja saņemt palīdzību un atbalstu. Aprūpes organizācija cenšas nodrošināt to, lai viņš/viņa neuztvertu aprūpes izbeigšanas procesu kā jaunu un smagu traucēkli.

Ja jaunietis ir sasniedzis pilngadību, aprūpes organizācijai vajadzētu turpināt piedāvāt atbalstu un saziņas saglabāšanas iespēju.

1. standartu grupa

Lēmumu pieņemšanas un uzņemšanas process

Lēmumu pieņemšanas process sastāv no diviem posmiem:

Lēmumu pieņemšanas pirmais posms galvenokārt ietver bērna vajadzību un viņa/viņas ģimenes situācijas izvērtēšanu un lēmumu par bērnam vispiemērotāko risinājumu. Ja ārpusģimenes aprūpe ir vislabākais risinājums, kas atbilst bērna vislabākajām interesēm, nākamais lēmumu pieņemšanas procesa posms sākas ar vispiemērotākās ārpusģimenes aprūpes vietas noteikšanu. Lēmumu pieņemšanas posms ir pabeigts, kad ir noteikta ārpusģimenes aprūpes vieta un visas iesaistītās puses ir to atzinušas par piemērotu.

Uzņemšanas process ietver visas darbības, kas saistītas ar bērna integrēšanu viņa/viņas turpmākajā dzīves situācijā. Visas bērna attīstībā tieši iesaistītās puses saņem un savstarpēji paziņo svarīgo informāciju par lēmumu pieņemšanas procesu.

Kad jāpieņem aprūpē bērni ar īpašām vajadzībām, jāņem vērā viņu specifiskās prasības.

Šajā standartu grupā ietilpst šādi standarti:

- 1. standarts:** Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene saņem atbalstu lēmumu pieņemšanas procesā
- 2. standarts:** Bērnā tiek nodrošināta iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā
- 3. standarts:** Profesionāls lēmumu pieņemšanas process nodrošina bērnam vislabāko iespējamo aprūpi
- 4. standarts:** Brāļi un māsa netiek šķirti
- 5. standarts:** Pārejas process uz jaunajām mājām ir rūpīgi sagatavots un iejūtīgi īstenots
- 6. standarts:** Ārpusģimenes aprūpes process norisinās saskaņā ar individuālu aprūpes plānu

1. Standarts Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene saņem atbalstu lēmumu pieņemšanas procesā

Bērnam un viņa/viņas izcelsmes ģimenei ir tiesības uz iejaukšanos, ja viņi izsaka vēlmi mainīt savu dzīves situāciju, vai ja tas nepieciešams konkrētajā situācijā. Bērna drošība un vislabākās intereses ir visaugstākā prioritāte. Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene vienmēr tiek uzklauti un cienīti.

„Man bija ārkārtīgi bail zaudēt savus bērnus [...]. Taču es uzreiz jutu, ka es joprojām esmu svarīgs cilvēks viņu dzīvē. Es biju iesaistīta visā, kas notika ar maniem bērniem. Es jutos piederīga [...], es vienmēr varēju bērniem parādīt, ka mani interesē viņu dzīve, un īpaši tādēļ, ka es drīkstēju piedalīties bērniem nozīmīgos pasākumos.”

(Māte no Luksemburgas, kods 18.04.01)

„Meitenei ir 14 gadi, un viņa nevēlas atgriezties mājās. Viņa tiekas ar bērnu aizsardzības dienestiem, lai pārrunātu šo situāciju. Viņai ir īpašs lūgums – viņa vēlas jaunu ģimeni. Mēs pētām sociālo kontaktu tīklu, pazīstamo cilvēku loku utt., lai gūtu vispārēju priekšstatu. Izrādās, ka starp māti un meitu pastāv nopietnas komunikācijas problēmas. Es paskaidroju meitenei, ka būtu labi sapulcēties visiem kopā un noskaidrot, ar kādām grūtībām viņa saskaras pašreizējā situācijā.”

(Bērnu aizsardzības dienestu darbinieks Norvēģijā, kods 22.07.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti • Nekavējoties ieceļ personu, kura ir atbildīga par atbalsta sniegšanu bērnam un viņa/viņas ģimenei visā lēmumu pieņemšanas procesā un, ja iespējams, visā ārpusģimenes aprūpes procesā.

B) Vadlīnijas

1. Par bērnu atbildīgā persona ir vienmēr pieejama

Atbildīgā persona ir pieejama visā lēmumu pieņemšanas procesā, lai sniegtu izsmeļošāku informāciju par bērna situāciju un atbalstītu bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni. Ja iespējams, atbildīgā persona uzrauga un atbalsta visu ārpusģimenes aprūpes procesu.

2. Visas ieinteresētās puses ir iesaistītas iekļūgā veidā

Atbildīgā persona izrāda aktīvu interesi par bērna situācijas dažādiem aspektiem un informē visus iesaistītos cilvēkus par viņu tiesībām. Viņš/viņa iesaista visas ieinteresētās puses, kuras spēj sniegt sīkāku informāciju par bērna situāciju, un palīdz rast risinājumu.

Atbildīgā persona uzklausa visas iesaistītās puses, izturas pret tām ar vienlīdzīgu cieņu un godīgi izklāsta bērna iespējas.

C) Brīdinājuma signāli

- Bērns un/vai viņa/viņas izcelsmes ģimene nesaņem atbalstu, kad viņi lūdz vai pieprasa palīdzību.
- Bērna stāsts tiek ignorēts vai apšaubīts.
- Tiek uzklaussīta tikai stāsta viena puse.
- Iesaistītās puses nesaņem vienlīdzīgu izturēšanos vai cieņu.
- Informācija par bērna tiesībām netiek sniegta atbilstošā veidā.

2. standarts Bērnam tiek nodrošināta iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā

Visas iesaistītās puses uzklausa un ciena bērnu. Bērns saņem atbilstošu informāciju par savu situāciju, tiek mudināts paust savus uzskatus un piedalīties šajā procesā atbilstoši savam sapratnes līmenim.

„Es sazinājos ar bērnu aizsardzības dienestiem, un viņi pārņēma kontroli pār situāciju. Viņi atsaucās nekavējoties. Todi es sapratu, ka bērnu aizsardzības dienestiem patiešām rūp manas vislabākās intereses. Mans viedoklis tika ņemts vērā, pat lemjot par to, kur es turpmāk dzīvošu.”

(Meitene no Norvēģijas, kods 22.02.03)

„Meitene pati vēlējās tikt uzņemta aprūpes iestādē. Tas notika pēc viņas otrā lūguma. Vispirms viņa dzīvoja kopā ar savu māti, taču, kad viņas māte saslima, viņa pārvācās dzīvot pie tēva. Nedēļas nogalēs meitene viesojās pie atbalsta ģimenes un vēlāk pie citas atbalsta ģimenes, kura kļuva par viņas audžuģimeni.”

(Somu meitenes stāsts, kods 8.02.02)

A) Pienākumi

- Bērnu aizsardzības dienesti**
- Nodrošina bērna tiesības piedalīties visā lēmumu pieņemšanas
 - Sniedz bērnam visu svarīgo informāciju un nodrošina viņa/viņas līdzdalību.

B) Vadlīnijas

1. Bērns saņem izsmeļošu informāciju viņam/viņai saprotamā veidā

Atbildīgā persona sniedz bērnam visu svarīgo ar pašreizējo situāciju un nākotnes iespējām saistīto informāciju un gādā par to, lai viņš/viņa saprastu šo informāciju.

2. Bērna viedoklis tiek noskaidrots ievērojamā veidā

Profesionāli sagatavoti darbinieki no bērnu aizsardzības dienestiem intervē bērnu bērnam saprotamā veidā.

3. Bērna viedoklis tiek cienīts un nopietni ņemts vērā

Atbildīgā persona rūpīgi izvērtē bērna situāciju un meklē veidus, kā nodrošināt, lai viņa/viņas viedoklis tiktu ņemts vērā.

C) Brīdinājuma signāli

- Bērna rīcībā nav pietiekami izsmeļošas informācijas par savu situāciju vai viņš/viņa nesaprot sniegto informāciju.
- Bērna viedoklis netiek ņemts vērā.
- Bērns nepiekrīt lēmumam.

3. Standarts Profesionāls lēmumu pieņemšanas process nodrošina bērnam vislabāko iespējamo aprūpi

Lēmumu pieņemšanas process ietver divus jautājumus: Kurš risinājums ir bērna vislabākajās interesēs? Ja tiek konstatēta ārpusģimenes aprūpes nepieciešamība, kurš ārpusģimenes aprūpes veids bērnam ir vispiemērotākais?

Visas bērna attīstībā tieši iesaistītās puses sadarbojas, izmantojot attiecīgās speciālās zināšanas. Tās saņem un savstarpēji paziņo svarīgo informāciju par lēmumu pieņemšanas procesu.

Kad jāpieņem aprūpē bērni ar īpašām vajadzībām, jāņem vērā viņu specifiskās prasības.

„Audžuģimeņu padomdevējs izklāsta iespējamajām audžuģimenēm bērna vajadzības, un, ja izdodas vienoties, centrs informē bērnu. Bērns arī saņem detalizētu izklāstu par savām iespējamajām audžuģimenēm. Centrs iepazīstina bērnu un izcelsmes ģimeni ar audžuģimeni, pirms bērns tiek uzticēts tās aprūpei. Pēc tam tiek noslēgts līgums starp visām iesaistītajām pusēm.”

(Bērnu aizsardzības dienestu darbinieks Slovēnijā, kods 27.08.03)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> • Nodrošina profesionālu lēmumu pieņemšanas procesu. • Nodrošina iesaistošu un caurskatāmu procesu.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> • Sniedz bērnu aizsardzības dienestiem visu nepieciešamo informāciju par tās piedāvāto aprūpi.

B) Vadlīnijas

1. Process ir iesaistošs un caurskatāms

Atbildīgā persona nodrošina visu iesaistīto pušu līdzdalību procesā. Viņš/viņa iegūst visu informāciju un saprotami to dokumentē. Atbildīgā persona iecienīgā veidā informē iesaistītās puses, nodrošinot to, lai būtiskā informācija būtu pieejama un saprotama ikvienai iesaistītajai pusei.

2. Tiek nodrošināta sadarbība ar ārējām organizācijām

Atbildīgā persona nodrošina, ka profesionāli darbinieki no dažādām novērtē bērna situāciju un sniedz ieteikumus.

3. Tiek sniegta informācija, par iespējamām sekām bērna ievietošanai ārpusģimenes aprūpes vietā

Atbildīgā persona rūpīgi izvērtē iespējamus notikumu gaitas scenārijus un nodrošina, lai visas iesaistītās puses apzinātos, kādas sekas var būt bērna ievietošanai ārpusģimenes aprūpes vietā.

4. Ja sākotnējā ārpusģimenes aprūpes vieta ir nepiemērota, tiek apsvērta alternatīva iespēja

Atbildīgā persona nodrošina, ka lēmumu pieņemšanas procesā tiek apsvērta alternatīva ārpusģimenes aprūpes vieta, ja gadījumā izrādās, ka pirmā iespēja nav piemērota.

5. Lēmums tiek balstīts uz atbilstošiem faktiem

Atbildīgā persona gādā par to, lai izpēte tiktu veikta rūpīgi un lai iegūtie dokumenti tiktu izanalizēti. Balstoties uz šiem datiem, tiek pieņemts atbilstošs lēmums, kas garantē bērna vislabāko interešu īstenošanu.

6. Bērnam tiek izvēlēta vislabākā iespējamā ārpusģimenes aprūpes vieta

Bērnu aizsardzības dienesti izvēlas vislabāko iespējamo ārpusģimenes aprūpes vietu, nopietni ņemot vērā bērna etnisko, sociālo un reliģisko izcelsmi, kā arī slimību vēsturi. Tie sadarbībā ar aprūpes organizācijām nodrošina, lai aprūpes vietā būtu pieejama iekļaujoša, pretimnākoša, droša un gādīga vide.

Iespējamajam aprūpētājam jābūt kvalificētam un jāsaņem pietiekami daudz resursu, kā arī nepārtraukta apmācība un uzraudzība, lai viņš/viņa spētu rūpēties par bērnu (vai brāļiem un māsām).

7. Bērnu aprūpes organizācijas sadarbojas, ja bērnam jāmaina aprūpes veids

Ja bērnam jāmaina aprūpes veids, pašreizējais aprūpētājs un aprūpes organizācija atbalsta šo procesu un sniedz nākamajam aprūpētājam visu nepieciešamo informāciju par bērnu.

C) Brīdinājuma signāli

- Lēmums netiek pieņemts bērna vislabākajās interesēs.
- Ārpusģimenes aprūpes vietā netiek ņemtas vērā bērna vajadzības, dzīves situācija un/vai sākotnējā sociālā vide.
- Nav alternatīvas ārpusģimenes aprūpes vietas, ja gadījumā kļūst acīmredzams, ka sākotnējā aprūpes vieta nav piemērota.
- Lēmums netiek balstīts uz faktiem.
- Process netiek dokumentēts.
- Informācija nav caurskatāma.
- Bērns, izcelsmes ģimene un citas ieinteresētās puses nav iesaistītas vai nezina par šo procesu.
- Lēmums ir pēkšņš un negaidīts bērnam un viņa/viņas izcelsmes ģimenei.
- Nav sadarbības ar ārējo organizāciju ekspertiem.

4. standarts Brāļi un māsas netiek šķirti

Ārpusģimenes aprūpes procesā brāļi un māsas netiek šķirti. Atsevišķas ārpusģimenes aprūpes vietas tiek nodrošinātas tikai tad, ja tas kalpo brāļu un māsu labklājībai. Šādā gadījumā tiek nodrošināta saskarsme starp brāļiem un māsām, ja vien tam nav negatīvas ietekmes uz bērniem.

„Zēns nonāca SOS ciematā kopā ar diviem brāļiem un divām māsām. Brāļi un māsas varēja palikt kopā vienā mājā jaunā ģimenē kopā ar savu SOS mammu un diviem citiem bērniem. Viņš mierīgi uzauga SOS ciemata vidē un nezaudēja saikni ar savu tēvu, kurš bieži mēdza apciemot bērnus.”

(Stāsts par zēnu no Itālijas, kods 15.01.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> • Veic visas nepieciešamās darbības, lai bērni netiktu šķirti. • Izvēlas aprūpes organizāciju, kura sniedz iespēju atrasties dažādu vecumu brāļiem un māsām vienā ārpusģimenes aprūpes vietā. • Organizē regulāras brāļu un māsu tikšanās, ja tie neatrodas vienā ārpusģimenes aprūpes vietā.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> • Piedāvā struktūru, kura sniedz iespēju atrasties dažādu vecumu brāļiem un māsām vienā ārpusģimenes aprūpes vietā.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalsta regulāras brāļu un māsu tikšanās, ja tie neatrodas vienā ārpusģimenes aprūpes vietā.

B) Vadlīnijas

1. Brāļi un māsas netiek šķirti

Bērnu aizsardzības dienesti nodrošina brāļu un māsu ievietošanu vienā un tajā pašā ārpusģimenes aprūpes vietā. Pēc iespējas tiek ņemtas vērā brāļu un māsu vēlmēs. Tie sniedz atbalstu un praktiskus norādījumus aprūpes organizācijām, kuras iekārto brāļus un māsas vienā un tajā pašā ārpusģimenes aprūpes vietā.

Aprūpes organizācija nodrošina piemērotu brāļu un māsu aprūpes struktūru.

2. Ja brāļi un māsas tiek šķirti, viņiem tiek nodrošinātas saskarsmes iespējas

Bērnu aizsardzības dienesti un aprūpes organizācija nodrošina nepieciešamos resursus (piem., finansiālo palīdzību) un atbalstu, lai brāļi un māsas, kuri dzīvo dažādās ārpusģimenes aprūpes vietās, nezaudētu iespēju kontaktēties. Turpmākais aprūpētājs tiek informēts par bērna brāļiem un māsām, kuri atrodas citās ārpusģimenes aprūpes vietās.

C) Brīdinājuma signāli

- Brāļi un māsas tiek šķirti.
- Brāļu un māsu šķiršanas iemesli nav nedz pamatoti, nedz bērnu labākajās interesēs.
- Aprūpes organizācijas struktūra neatbilst brāļu un māsu aprūpes prasībām.
- Šķirtajiem brāļiem un māsām ir maz iespēju satikties vai tādu nav vispār.
- Aprūpētājiem nav nekādas informācijas par bērna brāļiem un māsām.

5. standarts Pārejas process uz jaunajām mājām ir rūpīgi sagatavots un iejūtīgi īstenots

Pēc tam, kad panākta vienošanās par aprūpes formu, turpmākā aprūpes organizācija rūpīgi sagatavojas bērna uzņemšanai. Uzņemšanai jābūt pakāpeniskai un jārada pēc iespējas mazāk traucējumu. Pāreja uz jaunu ārpusģimenes aprūpes vietu tiek organizēta kā process, kura galvenais mērķis ir nodrošināt bērna labāko interešu ievērošanu, kā arī attiecīgo iesaistīto pušu labklājību.

„Nākamie audžuvecāki sāka tikties ar bērniem, taču pārejas process netika sasteigts. [...] Viņu tikšanās ilga vienu vai divas stundas; pēc kāda laika tikšanās kļuva ilgākas. Viņa atceras, ka viņas vīrs [...] sagaidīja bērnus pie aprūpes iestādes un veda viņus uz skolu. Mācību dienas beigās viņa arī palika kopā ar bērniem, lai palīdzētu viņiem izpildīt mājasdarbus, un pēc tam veda viņus atpakaļ uz aprūpes iestādi. [...] Šī procesa laikā bērni arī tika iepazīstināti ar paplašināto ģimeni. Process ilga sešus mēnešus, līdz bērni pilnībā pārvācās uz dzīvi audžuvecāku mājās. Visi bija gatavi šim pārmaiņām.”

(Aprūpētājs no Maltas, kods 19.06.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	• Nodrošina uzņemšanas procesa profesionālu sagatavošanu un īstenošanu sadarbībā ar aprūpes organizāciju un aprūpētāju.
Aprūpes organizācija	• Pārlicinās, ka aprūpētāja rīcībā ir atbilstoši resursi un atbalsts, lai pieņemtu bērnu un rūpētos par viņu.
Aprūpētājs	• Sagatavo bērnam piemērotu sagaidīšanu un nodrošina uzņemšanas procesa profesionālu īstenošanu.

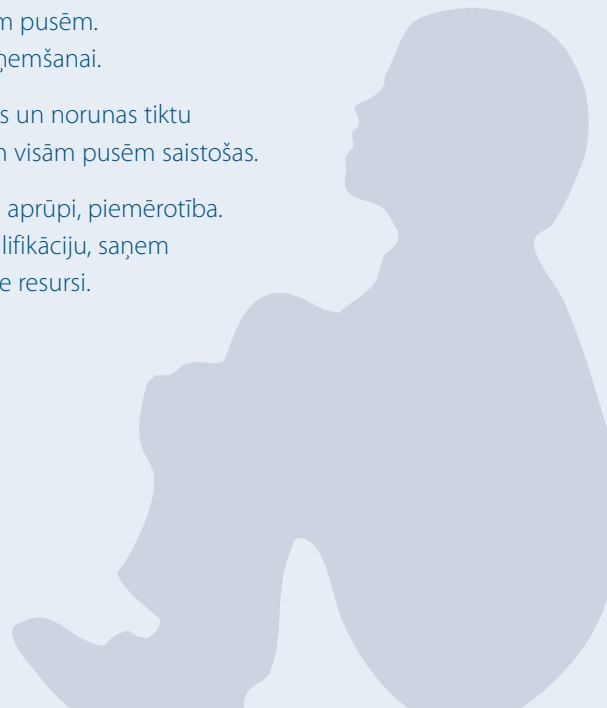
B) Vadlīnijas

1. Uzņemšanas process tiek profesionāli sagatavots un īstenots

Uzņemšanas process tiek sagatavots un īstenots ciešā sadarbībā ar iesaistītajām pusēm. Tiek nodrošināta pietiekama laika un resursu rezerve, lai sagatavotos bērna uzņemšanai.

Atbildīgā persona no bērnu aizsardzības dienestiem gādā par to, lai vienošanās un norunas tiktu apspriestas ar visām iesaistītajām pusēm un lai tās būtu reālistiskas, godīgas un visām pusēm saistošas.

Tiek pārbaudīta aprūpes organizācijas un aprūpētāja, kas sniegs nepieciešamo aprūpi, piemērotība. Šī analīze galvenokārt palīdz noskaidrot, vai aprūpētājs ir ieguvis atbilstošu kvalifikāciju, saņem nepārtrauktu apmācību un uzraudzību un vai viņa/viņas rīcībā ir nepieciešamie resursi.

2. Izcelsmes ģimene ir pilnībā iesaistīta uzņemšanas procesā

Bērnu aizsardzības dienests un turpmākā aprūpes organizācija nodrošina, ka bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene tiek iesaistīta uzņemšanas procesā, kā arī saņem konsultācijas un atbalstu.

3. Bērns iepazīstas ar savām jaunajām mājām

Atbildīgā persona nodrošina bērnam iespēju iepazīties ar savām jaunajām mājām un aprūpētāju.

4. Iekārtošana ārpusģimenes aprūpes vietā izraisa pēc iespējas mazāk traucējumu

Atbildīgā persona gādā par to, lai iekārtošana ārpusģimenes aprūpes vietā radītu bērnam un viņa/viņas izcelsmes ģimenei pēc iespējas mazāk traucējumu.

C) Brīdinājuma signāli

- Uzņemšanas process netiek profesionāli sagatavots un/vai īstenots
- Aprūpētājs nav gatavs bērna uzņemšanai un/vai aprūpei.
- Aprūpētāja rīcībā nav pietiekami daudz resursu.
- Aprūpētājs nesadarbojas ar bērnu aizsardzības dienestiem.
- Bērnam un viņa/viņas ģimenei ir maz informācijas vai nav nekādas informācijas par jauno mājvietu.
- Vienošanās nav reālistiskas, godīgas vai juridiski saistošas.
- Iesaistītās puses nepiedalās procesā.
- Pirms uzņemšanas nenotiek saskarsme starp bērnu un turpmāko aprūpētāju.
- Netiek organizēts sagaidīšanas pasākums.
- Bērns uzskata, ka uzņemšana rada vērā ņemamus traucējumus viņa/viņas ģimenē un/vai sociālajā vidē.

6. standarts Ārpusģimenes aprūpes process norisinās saskaņā ar individuālu aprūpes plānu

Lēmumu pieņemšanas procesā tiek sastādīts individuāls aprūpes plāns, kurš tiek pilnveidots un īstenots visā ārpusģimenes aprūpes procesā. Šī plāna mērķis ir sniegt norādījumus par vispārējo bērna attīstību.

Parasti aprūpes plānā ir atspoguļots bērna attīstības stāvoklis, izvirzīti mērķi un pasākumi un uzskaitīti resursi, kas nepieciešami bērna vispārējās attīstības sekmēšanai. Šis plāns palīdz pieņemt svarīgus lēmumus ārpusģimenes aprūpes procesa laikā.

„Iestādes kolektīvs [...] un sociālais darbinieks [...] organizēja vairākas tikšanās ar personālu, bērnu un viņa brāli, lai labāk izprastu situāciju. Viņi noteica zēna vajadzības un sastādīja rīcības plānu, pamatojoties uz iespējamo resursu izmantošanu un profesionālās iejaukšanās ierobežojumiem.”

(Stāsts par zēnu no Bulgārijas, kods 3.01.03)

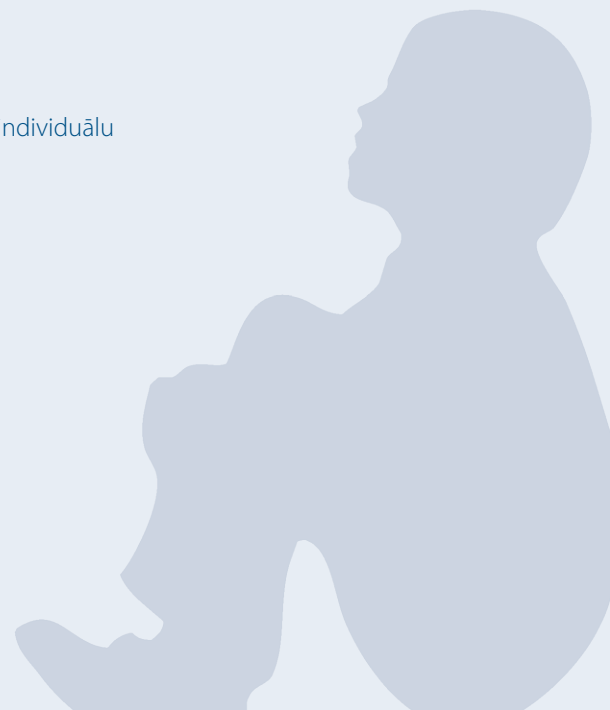
A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Atbild par bērna potenciāla starpprofesionālu novērtēšanu un individuāla, vispārējo attīstību veicinoša aprūpes plāna sastādīšanu.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina ārpusģimenes aprūpes procesa atbilstību individuālam aprūpes plānam. Pārlicinās, ka sniegtā aprūpe tiek veikta saskaņā ar aprūpes plānu. Palīdz aprūpētājam izstrādāt aprūpes plānu.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Atbild par individuālā aprūpes plāna īstenošanu un papildināšanu.

B) Vadlīnijas

1. Tiek izstrādāts individuāls aprūpes plāns

Sadarbībā ar starpprofesionāļu komandu, bērnu aizsardzības dienesti sastāda individuālu aprūpes plānu, ņemot vērā pieejamo resursu bāzi un bērna potenciālu.

2. Bērns piedalās individuālā aprūpes plāna izstrādē

Tiek nodrošināta bērna līdzdalība viņa/viņas individuālā aprūpes plāna izstrādē un papildināšanā.

Līdzdalības līmenis ir atkarīgs no bērna izpratnes līmeņa.

3. Individuālais aprūpes plāns tiek periodiski pārskatīts

Aprūpētājs atbild par individuālā aprūpes plāna īstenošanu un papildināšanu. Aprūpes plāns tiek periodiski atjaunināts, konsultējoties ar visām iesaistītajām pusēm.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav dokumentēta vērtējuma un bērna individuālā aprūpes plāna.
- Aprūpes plāns neatbilst bērna individuālajām vajadzībām.
- Ne visas saistītās puses piedalās individuālā aprūpes plāna izstrādē.
- Iesaistītās puses nepiekrīt individuālajam aprūpes plānam.
- Plāns netiek periodiski atjaunināts.

2. standartu grupa

Aprūpes process

Aprūpes process tiek definēts kā laikposms starp uzņemšanas procesu un aprūpes izbeigšanas procesu.

Ārpusģimenes aprūpē mītošie bērni un jaunieši tiek gatavoti turpmākajai dzīvei, lai viņi spētu kļūt par pašpaļāvīgiem, patstāvīgiem un aktīviem sabiedrības locekļiem. Tas tiek veicināts, nodrošinot atbalstošu, drošu un gādīgu vidi.

Šajā standartu grupā ietilpst šādi standarti:

- 7. standarts:** Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi
- 8. standarts:** Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni
- 9. standarts:** Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi
- 10. standarts:** Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu
- 11. standarts:** Bērnām tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā
- 12. standarts:** Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos
- 13. standarts:** Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbalstošu aprūpi
- 14. standarts:** Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei

7. standarts Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi

Bērns uzaug iekļaujošā, atbalstošā, drošā un gādīgā vidē. Tas, ka bērnam tiek dota iespēja uzaugt gādīgā ģimenes vidē, nodrošina šo vides kritēriju izpildi.

Jaunajā ārpusģimenes aprūpes vietā bērnam ir iespēja izveidot stabilas attiecības ar aprūpētāju un nezaudēt saikni ar savu sociālo vidi.

„Mani audžuvecāki vadījās pēc tā, kas man būtu labi un noderīgi. Man ir svarīgi, ka viņi pieņēma mani tādu, kāda es esmu, un ka viņi ciena manu viedokli, reliģiju un privāto dzīvi, kā arī neiebilst, ka es runāju savā dzimtajā valodā.”

(Meitene no Slovēnijas, kods 27.02.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Nosaka, sameklē un noorganizē bērnam vislabāko iespējamo ārpusģimenes aprūpes vietu atbilstoši viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Sniedz aprūpes modeļus, kas atbilst bērna vajadzībām un bērnu aizsardzības dienestu prasībām. Sadarbībā ar bērnu aizsardzības dienestiem izvērtē, vai piedāvātā ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina jaunās mājvietas atbilstību bērna vajadzībām, viņa/viņas dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi. Šajā procesā sadarbojas ar bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni.

B) Vadlīnijas

1. Bērns un izcelsmes ģimene tiek informēti par ģimenes tipa aprūpes iespējām

Ja ir pieejamas atbilstošas tipa aprūpes iespējas, bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene par tām tiek informēti.

Bērnu aizsardzības dienesti mudina aprūpes organizācijas nodrošināt ģimenes tipa aprūpi.

Ja bērns atrodas ārstniecības iestādē, aprūpes organizācijai jāatrod veids, kā apvienot ārstēšanos ar ģimenes tipa aprūpi.

2. Bērnam tiek sameklēta vislabākā iespējamā ārpusģimenes aprūpes vieta

Bērnu aizsardzības dienests un aprūpes organizācija nodrošina, lai ārpusģimenes aprūpes vietā būtu pieejama iekļaujoša, atbalstoša, droša un gādīga vide.

3. Ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi

Aprūpes organizācija pieliek apzinātas pūles, lai nodrošinātu ārpusģimenes aprūpes vietas atbilstību bērna vajadzībām, dzīves situācijai un sociālajai videi.

Tiek ņemts vērā fiziskais attālums starp bērna kopieni un jauno ārpusģimenes aprūpes vietu.

4. Jaunā aprūpes forma veicina bērna pieķeršanās un piederības sajūtu

Aprūpētājs nodrošina bērnam personīgo telpu un rada vidi, kurā viņš/viņa var attīstīt pieķeršanās un piederības sajūtu.

5. Aprūpes kvalitāte tiek periodiski pārbaudīta

Bērnu aizsardzības dienesti un aprūpes organizācija periodiski izvērtē sniegtās aprūpes kvalitāti.

C) Brīdinājuma signāli

- Bērnam netiek sniegtas ģimenes tipa aprūpes iespējas.
- Netiek saglabāta saikne starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni un/vai sākotnējo sociālo vidi
- Fiziskais attālums starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni un/vai sākotnējo sociālo vidi ir šķērslis savstarpējai saziņai.
- Bērnam nav atļauts praktizēt savu dzimto valodu, reliģiju un kultūru.
- Vienošanās nav reālistiskas, godīgas un/vai saistošas.
- Bērnam šķiet, ka aprūpe nav iekļaujoša, pretimnākoša, droša un gādīga.
- Bērnam šķiet, ka viņš/viņa nevar paļauties uz stabilām un uzticamām attiecībām ar aprūpētāju.
- Bērnam ir liegta privātās dzīves iespēja.
- Aprūpētāji nemitīgi mainās.
- Aprūpētājs neizturas iekļautīgi pret bērna situāciju.

8. standarts Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni

Bērna attiecības ar viņa/viņas izcelsmes ģimeni tiek veicinātas, saglabātas un atbalstītas, ja tas ir bērna labākajās interesēs.

„Sociālais darbinieks uzstāja uz saskarsmes nepieciešamību. [...] Patiesībā audžumāte ne tikai rūpējas par bērnu un aizved viņu uz tikšanos ar bioloģisko māti, bet arī izmanto šīs tikšanās stundas, lai iemācītu mātei bērna kopšanas prasmes. Pozitīvās attiecības starp viņām ir ļoti svarīgas bērnam. Viņam ir neatsverami vieglāk tikt galā ar situāciju, apzinoties, ka māte un audžumāte labi saprotas.”

(Sociālais darbinieks no Maltas, kods 19.08.04)

„... mums ir jāatbalsta saikne un attiecības starp bērnu un viņa/viņas bioloģiskajiem vecākiem un [...] jāļauj bērnam izlemt, kādas attiecības viņš/viņa vēlas uzturēt ar saviem bioloģiskajiem vecākiem.”

(Sociālais darbinieks no Igaunijas, kods 7.08.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti • Nodrošina saiknes saglabāšanu starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni.

Aprūpes organizācija • Nodrošina un veicina saskarsmi ar izcelsmes ģimeni.
• Atbalsta aprūpētāju.

Aprūpētājs • Veicina saskarsmi starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni.
• Sadarbojas ar bērna izcelsmes ģimeni.

B) Vadlīnijas

1. Bērnu aizsardzības dienests sekmē saiknes saglabāšanu starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni

Bērnu aizsardzības dienests veicina, atbalsta un uzrauga saskarsmi starp bērnu, aprūpētāju un izcelsmes ģimeni.

Tas arī sekmē sadarbību starp visām trim pusēm.

Bērnu aizsardzības dienesti sniedz konsultācijas bērnam, viņa/viņas izcelsmes ģimenei un aprūpētājam.

2. Aprūpes organizācija un aprūpētājs atbalsta saskarsmi starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni.

Aprūpes organizācija apmāca un atbalsta aprūpētāju, lai viņš/viņa spētu strādāt ar izcelsmes ģimeni.

Aprūpētājs palīdz bērnam iepazīt savu dzīves stāstu un mudina viņu saglabāt saikni ar savu izcelsmes ģimeni un sociālo, reliģisko un kultūras vidi.

Aprūpētājs periodiski informē izcelsmes ģimeni par bērna attīstību.

3. Izcelsmes ģimene ir iesaistīta bērna dzīvē

Aprūpes organizācija un izcelsmes ģimene skaidri nodefinē lomas, tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna attīstību atbilstoši valsts likumdošanai.

Aprūpes organizācija palīdz izcelsmes ģimenei izprast bērna situāciju un mudina ģimeni viņam/viņai palīdzēt.

4. Saskarsmes biežums un kvalitāte tiek periodiski izvērtēta

Saskarsmes starp bērnu un viņa/viņas ģimeni biežums un kvalitāte ir regulāri jāizvērtē. Saskarsme notiek atbilstoši individuālajam aprūpes plānam un/vai jebkurām šajā sakarā noslēgtām norunām.

C) Brīdinājuma signāli

- Saikne starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni neeksistē, lai gan tas būtu bērna labākajās interesēs.
- Saikne starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni pastāv, lai gan tas nav bērna labākajās interesēs.
- Izcelsmes ģimene nerīkojas atbilstoši bērna labākajām interesēm.
- Netiek atbalstīta saskarsme starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni.
- Lemesli, kādēļ netiek atbalstīta saskarsme starp bērnu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni, ir nepamatoti.

9. standarts Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi

Pirms aprūpētājiem tiek uzticētas rūpes par bērnu, viņi tiek rūpīgi novērtēti, atlasīti un apmācīti. Aprūpētāji saņem nepārtrauktu apmācību un profesionālo atbalstu, lai nodrošinātu bērna vispārējo attīstību.

„Audžuvecāku apmācības kurss bija lielisks. Mēs ar vīru jau iepriekš ņēmām audzināšanā svešus bērnus, taču mēs sapratām, cik maz mēs zinām. [...] Tagad esmu stingri pārliecināta, ka nevienam nevajadzētu ņemt audzināšanā svešu bērnu, ja viņi nav pabeiguši audžuvecāku apmācības kursu.”

(Aprūpētāja no Islandes, kods 13.06.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Nosaka aprūpētāja kvalifikācijas profilu. Nodrošina, lai visi aprūpētāji atbilstu vismaz kvalifikācijas profilam.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina visu aprūpētāju atbilstību vismaz bērnu aizsardzības dienestu noteiktajam kvalifikācijas profilam. Nodrošina nepārtrauktu apmācību un atbalstu.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Piedalās nepārtrauktā profesionālā apmācībā.

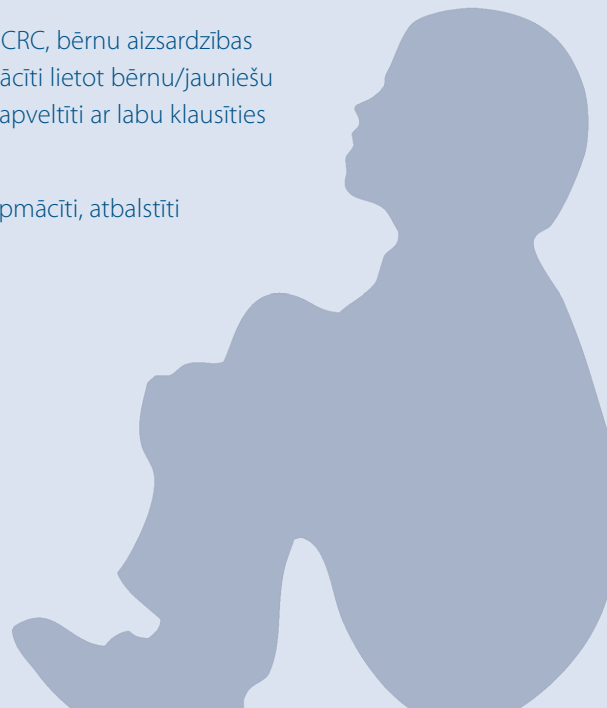
B) Vadlīnijas

1. Aprūpētāji tiek atlasīti un apmācīti atbilstoši atzītajam kvalifikācijas profilam.

Bērnu aizsardzības dienesti atbild par to, lai bērns nonāktu aprūpes organizācijā, kura profesionāli apmāca un atbalsta aprūpētājus atbilstoši kvalifikācijas profilam.

Aprūpētāja kvalifikācijas profils nosaka, ka aprūpētājam jārikojas saskaņā ar UNCRC, bērnu aizsardzības prasībām (uzvedības kodeksu) un zināšanām par bērnu attīstību. Viņi tiek apmācīti lietot bērnu/jauniešu domāšanai atbilstošu valodu. Viņi izveido ciešas attiecības ar bērnu/jaunieti, ir apveltīti ar labu klausīties prasmi un ir saprotoši, iekļūstīgi un pacietīgi.

Aprūpes organizācija gādā par to, lai aprūpētāji tiktu rūpīgi novērtēti, atlasīti, apmācīti, atbalstīti un uzraudzīti.

2. Aprūpētājiem ir pieejama profesionāla apmācība un atbalsts

Aprūpētājam tiek sniegta profesionāla apmācība un atbalsts atbilstoši viņa/viņas vajadzībām un prasībām. Parasti aprūpes organizācija piedāvā aprūpētājam iespējas dalīties savā pieredzē un praktiskajās iemaņās, piedalīties šīs jomas sanāsmēs un konferencēs, kā arī saņemt apmācību, konsultācijas un supervīziju.

3. Aprūpētājiem ir piemēroti darba apstākļi

Aprūpētājs tiek atbalstīts, nodrošinot piemērotus darba apstākļus. Viņš/viņa dzīvo vietā ar atbilstošu infrastruktūru. Aprūpētājs var pajauties uz finanšu un cilvēkresursiem, kas nepieciešami viņa/viņas pienākumu izpildei.

4. Tiek sekmēta pieredzes apmaiņas tīklu veidošana

Bēnu aizsardzības dienesti un/vai aprūpes organizācija sekmē formālu un neformālu pieredzes apmaiņas tīklu veidošanu, lai sniegtu aprūpētājiem iespēju dalīties pieredzē un apgūt ieteicamo praksi.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav noteiktas aprūpētāja kvalifikācijas profila minimālās prasības.
- Aprūpētāju vērtēšanas un atlases process nav pietiekami rūpīgs.
- Aprūpētājiem nav pieejama atbilstoša profesionālā apmācība un/vai atbalsts.
- Aprūpētāji atsakās no profesionālas apmācības un/vai atbalsta.
- Netiek veicināta apmācība un atbalsts.

10. standarts Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu

Aprūpētājs velta bērnam individuālu uzmanību un apzināti cenšas veidot uzticēšanos un saprast viņu. Aprūpētāja komunikācija ar bērnu vienmēr ir atklāta, godīga un cieņas pilna.

„Viņi (audžuvecāki) rūpējās par viņu pavisam dabiski. Viņi bija pacietīgi un nepadevās. Viņi bija atklāti un runāja par lietām pozitīvi. Viņi runāja par visu, tostarp par nepatīkamām lietām. Viņi arī izrādīja savu pieķeršanos un bieži viņu apskāva.”

(Stāsts par zēnu no Zviedrijas, kods 29.01.01)

„Esmu ļoti pateicīga saviem audžuvecākiem. Viņi pieņēma mani savā ģimenē, kad man bija 14 gadi. Viņi man iemācīja, kas ir ģimene: mīlestība, uzticība un savstarpēja cieņa. Viņi man iemācīja gatavot ēst. Viņi man iemācīja nebaidīties paust savas sajūtas un izteikt savas bažas. Viņi mani vienkārši mīlēja, un es to no viņiem iemācījos. Es nebiju pieradusi pie maiguma, un sākumā es par to ļoti kaunējos. Es biju ļoti kautrīga. Es augstu vērtēju to, ka mana audžumāte nekad pret mani nepacēla roku. Jau tas vien man šķita daudz. Bērībā piedzīvotās šausmas bija kā melna ēna, kas vēl ilgi mina man uz papēžiem.”

(Meitene no Latvijas, kods 16.02.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> • Sniedz aprūpes organizācijai un aprūpētājam visu informāciju par bērna līdzšinējo dzīvi. • Nodrošina sadarbību starp izcelsmes ģimeni un aprūpētāju.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> • Palīdz aprūpētājam izveidot un saglabāt stabilas attiecības ar bērnu. • Iemāca aprūpētājam nepieciešamās komunikatīvās prasmes, lai viņš/viņa spētu nodibināt pozitīvas attiecības ar bērnu.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> • Sniedz bērnam iespēju veidot uzticēšanos.

B) Vadlīnijas

1. Aprūpētājs saņem informāciju, apmācību un atbalstu

Bērnu aizsardzības dienesti informē aprūpes organizāciju un aprūpētāju par bērna līdzšinējo dzīvi, lai sekmētu bērnam vispiemērotākās pieejas noteikšanu.

Aprūpes organizācija apmāca un atbalsta aprūpētāju, lai viņš/viņa spētu izveidot un saglabāt stabilas attiecības ar bērnu.

2. Aprūpētājs sniedz bērnam iespēju izveidot stabilas attiecības

Aprūpētājs rada pretimnākošu un uz sapratni un cieņu balstītu vidi, kas ļauj izveidot tuvas, godīgas, uzticēšanās pilnas un stabilas attiecības.

3. Aprūpētājs atrod individuālu pieeju katram bērnam

Aprūpētājs vienmēr ņem vērā bērna līdzšinējo dzīvi, individuālās vajadzības, spējas un sapratnes līmeni.

C) Brīdinājuma signāli

- Aprūpētāja un bērna attiecībās trūkst cieņas vai sapratnes.
- Notikusi ar bērnu saistītas informācijas noplūde.
- Bērns distancējas no aprūpētāja.
- Aprūpētāji bieži mainās.

11. standarts Bērnam tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā

Bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu. Bērns tiek informēts, uzklauss un uztverts nopietni, un viņa/viņas spējas tiek atzītas kā stiprs potenciāls. Bērns tiek iedrošināts paust savas jūtas un pieredzi.

„Atbalsts, ko es saņēmu no daudziem aprūpētājiem, bija ievērojams [...] svarīgi, lai aprūpētājs tev pateiktu, ka tu esi svarīgs, ka tu vari „dzīvēt par kaut ko kļūt” [...] es domāju, ka audzinātāji ir tie cilvēki, kuri mani visaugstāk vērtēja un visvairāk atbalstīja [...] viņi vienmēr mani atbalstīja (kad es izvēlējos augstāko izglītību sociālajā pedagoģijā). Viņi nekad nebija pret.”

(Meitene no Spānijas, kods 28.02.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Uzrauga bērna līdzdalību visu ar viņa/viņas dzīvi tieši saistītu lēmumu pieņemšanā.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Gādā par to, lai līdzdalība būtu neatņemama aprūpes procesa sastāvdaļa.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Ļauj bērnam pieņemt lēmumus, kas tieši ietekmē viņa/viņas dzīvi. Aktīvi atbalsta bērna līdzdalību.

B) Vadlīnijas

1. Aprūpes organizācija atbalsta bērna līdzdalību

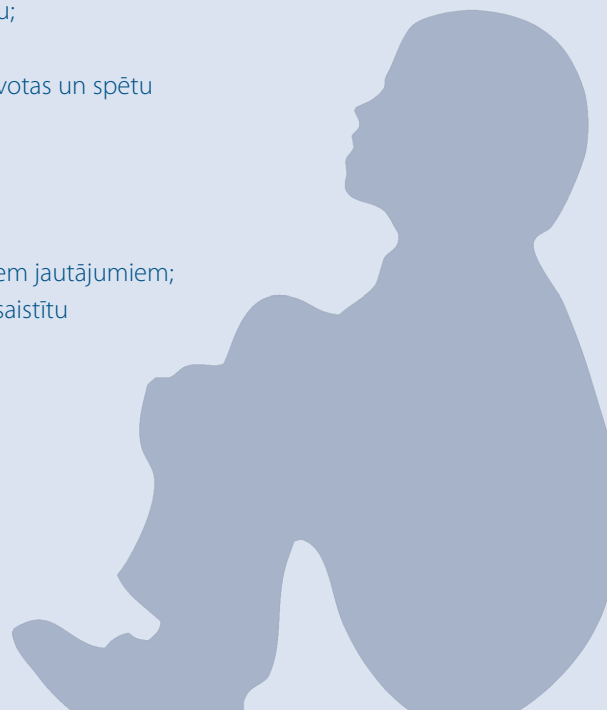
Aprūpes organizācija:

- nodrošina resursus bērna līdzdalības veicināšanai;
- izstrādā un izmanto dažādus pasākumus, kuri garantē aktīvu bērna līdzdalību;
- veicina sociāli atbildīgu attieksmi, iesaistot darbiniekus;
- gādā par to, lai visas bērna aprūpē iesaistītās puses būtu profesionāli sagatavotas un spētu atbalstīt bērna līdzdalību.

2. Aprūpētājs atbalsta aktīvu bērna līdzdalību

Aprūpētājs:

- informē bērnu par viņa/viņas tiesībām un visiem ar viņa/viņas dzīvi saistītajiem jautājumiem;
- uzklausa, lai sniegtu bērnam atbalstu un pamudinājumu ar viņa/viņas dzīvi saistītu lēmumu pieņemšanā.

3. Aprūpētājs tic un neliek šķēršļus bērna spējām un pilnajam attīstības potenciālam

Aprūpētājs:

- apzinās bērna attīstības potenciālu un mudina viņu to izmantot un pilnveidot;
- ciena bērna individualitāti, ņem vērā viņa/viņas viedokli un atbalsta viņa/viņas centienus uzsākt neatkarīgu dzīvi;
- parāda, cik bērns ir svarīgs, interesējoties par viņa/viņas vajadzībām.

C) Brīdinājuma signāli

- Līdzdalības nodrošināšanas pasākumi nav izstrādāti un/vai netiek īstenoti.
- Bērns nepiedalās ar savu dzīvi saistītu lēmumu pieņemšanā.
- Bērnam šķiet, ka viņa/viņas attīstības potenciāls netiek ne atzīts, ne atbalstīts.
- Bērns nejūtas uzklauts un/vai saprasts.
- Bērns nejūtas pietiekami informēts par svarīgiem jautājumiem un savām tiesībām.

12. standarts Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos

Aprūpes organizācijas un/vai aprūpētāja dzīves līmenis un infrastruktūra atbilst bērna vajadzībām attiecībā uz komfortu, drošumu, veselīgiem sadzīves apstākļiem, kā arī netraucētu piekļuvi izglītībai un sabiedrībai.

„Es neatceros, kad tieši es sāku justies labi savā audžuģimenē. Varbūt tas bija vannaslaikā. Tīrība man ir ļoti svarīga. Jūs zināt, tas, ka mani aiznes uz gultni 19:30, varbūt – ietītu dvielī, augļi bļodiņā, maltītes vienmēr vienā un tajā pašā laikā, ierasts dienas režīms. Pat sīkumiem ir ļoti liela nozīme.”

(Meitene no Īrijas, kods 13.02.06)

„Es izmantoju [...] faktu lapas [...], lai novērtētu katra valsts aprūpē esoša bērna attīstību. Veidlapu regulāra aizpildīšana veicina ar bērna attīstību un aprūpi saistītas plānošanas, lēmumu pieņemšanas, atkārtotu pārbaudi un uzraudzības efektivitāti. [...] Piemēram (reiz) aprūpes iestādē ievietotam zēnam tika diagnosticēta alerģija pret pienu [...] šī informācija bija svarīga audžuvecākiem.”

(Sociālais darbinieks no Ungārijas, kods 12.08.0)

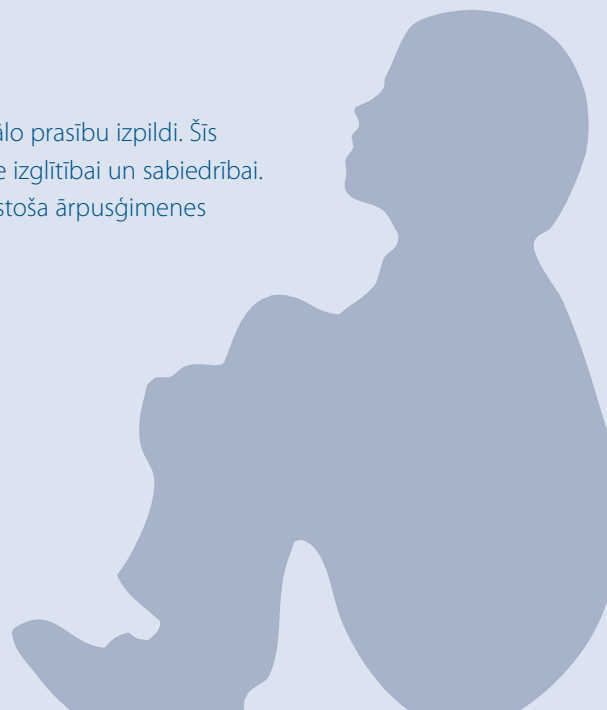
A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	• Garantē ārpusģimenes aprūpes vietu, kurā pieejami piemēroti dzīves apstākļi un kura atbilst bērna materiālajām vajadzībām.
Aprūpes organizācija	• Nodrošina bērnam ērtu, drošu, veselīgu un stabilu vidi.
Aprūpētājs	• Nodrošina bērnam ērtu, drošu, veselīgu un stabilu mājvietu.

B) Vadlīnijas

1. Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos

Bērnu aizsardzības dienesti uzrauga ar bērna dzīves apstākļiem saistīto minimālo prasību izpildi. Šīs prasības ir: komforts, drošība, veselīgi dzīves apstākļi, kā arī netraucēta piekļuve izglītībai un sabiedrībai. Turklāt tas garantē, ka bērnam tiks sameklēta šīm minimālajām prasībām atbilstoša ārpusģimenes aprūpes vieta.

2. Aprūpes organizācija atbilst minimālajām prasībām

Aprūpes organizācija garantē savas aprūpes kvalitāti rakstiskā apliecinājumā. Šī kvalitāte tiek garantēta, nodrošinot ārpusģimenes aprūpes vietu, kas atbilst obligātajām minimālajām prasībām.

Rakstiskais apliecinājums ir publiski pieejams.

3. Tiek nodrošināta bērna labklājība un piemēroti materiālie dzīves apstākļi

Aprūpētājs ievēro obligātās minimālās prasības, lai garantētu komfortu, drošību un veselīgus dzīves apstākļus, kā arī brīvu piekļuvi izglītībai un sabiedrībai.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav obligātu minimālo prasību, kas nosaka bērna dzīves apstākļus.
- Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta neatbilst obligātajām minimālajām prasībām.
- Aprūpes organizācijai nav rakstiska apliecinājuma un/vai tā liedz piekļuvi šim dokumentam.

13. standarts Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi

Aprūpētāji saņem nepārtrauktu un specifisku apmācību un atbalstu, lai tie spētu apmierināt viņu aprūpē esošo bērnu īpašās vajadzības.

„Šajā situācijā ļoti palīdzēja [...] audžumātes izglītība, prasmes un pieredze darbā ar bērniem [...]. Bērnu nama psihologs [...] informēja viņus par zēna anamnēzi un viņa pašreizējo stāvokli. [...] Ar viņu bija jānodarbojas katru dienu, jāiemāca viņam visvienkāršākie paradumi un prasmes, piemēram, apģērbties, jāizskaidro viņam vienkārši jēdzieni, jāiemāca viņam runāt teikumos, atpazīt ģeometriskas formas un krāsas. Mums pat bija jāiemāca viņam rotaļāties.”

(Aprūpētājs no Čehijas, kods 5.06.05)

„Pateicoties sadarbībai ar logopēdu, aprūpētājs iemācījās palīdzēt zēnam pārvarēt viņu savstarpējās komunikācijas problēmas zēna dzirdes defekta dēļ.”

(Aprūpētājs no Čehijas, kods 5.06.0)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina bērna ar īpašām vajadzībām iekārtošanu piemērotā ārpusģimenes aprūpes vietā.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina, lai bērns ar īpašām vajadzībām saņemtu piemērotu aprūpi. Nodrošina, lai bērns ar īpašām vajadzībām nepieciešamības gadījumā saņemtu ārstēšanu.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina, lai bērns ar īpašām vajadzībām saņemtu piemērotu aprūpi. Nodrošina, lai bērns ar īpašām vajadzībām nepieciešamības gadījumā saņemtu profesionālu ārstēšanu.

B) Vadlīnijas

1. Bērnam ar īpašām vajadzībām paredzētā ārpusģimenes aprūpes vieta tiek sagatavota ar īpašu rūpību pirms bērna faktiskās uzņemšanas.

Bērnu aizsardzības dienesti sniedz aprūpes organizācijai un aprūpētājam visu informāciju, kas nepieciešama bērna ar īpašām vajadzībām aprūpei.

2. Bērniem ar īpašām vajadzībām tiek nodrošināta piemērota aprūpe

Aprūpētājs atbalsta un sekmē bērna vispārējo attīstību atbilstoši bērna individuālajam potenciālam. Viņš/viņa nodrošina bērna iekļaušanu un līdzdalību.

3. Aprūpētāji, kuri rūpējas par bērniem ar īpašām vajadzībām, saņem papildu specializētu apmācību un atbalstu.

Bērnu aizsardzības dienesti un/vai aprūpes organizācija nodrošina aprūpētājam nepārtrauktu apmācību un atbalstu, lai viņš/viņa spētu aprūpēt bērnu ar īpašām vajadzībām.

4. Aprūpētājs sadarbojas ar speciālistiem

Aprūpētājs lūdz atbalstu un sadarbojas ar kompetentām iestādēm un speciālistiem, lai apmierinātu bērna īpašās vajadzības.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav bērniem ar īpašām vajadzībām piemērotu aprūpes veidu.
- Ārpusģimenes aprūpes vietā netiek ņemtas vērā bērna īpašās vajadzības.
- Bērns ar īpašām vajadzībām nesaņem piemērotu aprūpi.
- Aprūpētājs nesaņem atbilstošu informāciju, apmācību un/vai atbalstu, lai aprūpētu bērnu ar īpašām vajadzībām.
- Sadarbība starp aprūpētājiem un speciālistiem nepastāv vai neatbilst prasībām.
- Speciālistiem, kuri strādā ar bērnu, nav nepieciešamās kvalifikācijas, lai tiktu galā/strādātu ar bērniem ar īpašām vajadzībām.

14. standarts Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei

Bērns/jaunietis saņem atbalstu, lai nākotnē viņš/viņa spētu kļūt par pašpaļāvīgu, patstāvīgu un aktīvu sabiedrības locekli. Viņam/viņai ir pieejama izglītība un tiek sniegta iespēja apgūt dzīves prasmes un vērtības.

Tiek veicināta bērna/jaunieša pašcieņa. Tas palīdz bērnam/jaunietim justies stipram un pārliecinātam, saskaroties ar grūtībām.

„Mātes pienākums ir uzaudzināt bērnus par cilvēkiem, kuriem ir vērtības, pašcieņa, spējas un spēks pārdzīvot sāpes, lai turpinātu dzīvot savu dzīvi.”

(Aprūpētājs no Lietuvas, kods 17.08.02)

„Būtu jāuzsver audzinātāja klātbūtnes nepieciešamība un jālūdz viņam palīdzība. [...] Saimniecības daļas vadītājam aprūpes organizācijā vajadzētu būt kā audzinātājam, kurš var palīdzēt apgūt galdniecības iemaņas; tāpat būtu noderīgi iemācīties, kā remontēt automašīnu un dzīvokli. [...] Ja, dzīvojot jauniešu mājā, jums izdosies atrast darbu [...], jums nekā netrūks. [...] tie, kas dara vairāk, iegūst vairāk, bet tie, kuri dara mazāk, iegūst mazāk.”

(Zēns no Igaunijas, kods 7.01.02)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Uzrauga bērna/jaunieša attīstību, gatavojoties patstāvīgai dzīvei, saskaņā ar aprūpes plānu. Nodrošina, ka bērnam/jaunietim ir pieejama optimāla izglītība.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina piemērotus pamatapstākļus un programmas, kuru mērķis ir palīdzēt bērnam/jaunietim kļūt patstāvīgam.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Atbalsta bērna/jaunieša centienus uzsākt patstāvīgu dzīvi.

B) Vadlīnijas

1. Aprūpētājs nodrošina individuālu apmācību un atbalstu

Aprūpētājs nodrošina, ka bērns/jaunietis saņem izglītību un atbalstu, kas sekmē patstāvīgas personības izveidi, saskaņā ar aprūpes plānā norādītajām vajadzībām.

Aprūpētāja uzmanības lokā ietilpst šādi aspekti:

- bērns/jaunietis tiek iedrošināts uzņemties ikdienas pienākumus. Bērns/jaunietis, ņemot vērā viņa izpratnes līmeni tiek atbalstīts, lai viņš rūpētos par sevi, par savu naudu, juridiskajiem jautājumiem, apdrošināšanu un citiem praktiskiem jautājumiem;
- bērnam/jaunietim palīdz iekļauties sociālajā tīklā un uzturēt saikni ar šajā tīklā iesaistītajiem cilvēkiem;
- aprūpētājs noskaidro bērna/jaunieša intereses un plāno aktivitātes, kuras veicina viņa/viņas zināšanu un dzīves prasmju pilnveidi.

2. Sagatavošana patstāvīgai dzīvei norisinās kā nepārtraukts process

Aprūpētājs ar aprūpes organizācijas atbalstu sagatavo bērnu/jaunieti patstāvīgai dzīvei. Šis process norisinās saskaņā ar individuālo aprūpes plānu.

Aprūpes plānā bērna/jaunieša sagatavošana patstāvīgai dzīvei tiek uzskatīta par nepārtrauktu procesu. Tajā tiek ņemti vērā atbilstošie pamatapstākļi un iespējas un/vai programmas, kuru mērķis ir palīdzēt bērnam/jaunietim kļūt patstāvīgam.

3. Bērnam/jaunietim tiek piedāvātas pašpilnveides iespējas/programmas

Aprūpes organizācija un aprūpētājs rada iespējas un/vai programmas, kurās bērns/jaunietis tiek iemācīts uzņemties atbildību, pieņemt vērtības un normas un attīstīt dzīves prasmes.

Bērns/jaunietis piedalās pašpilnveides iespēju/programmu izstrādē, īstenošanā un izvērtēšanā.

4. Bērnam/jaunietim ir pieejama viskvalitatīvākā izglītība

Bērnam/jaunietim ir pieejamas vislabākās iespējamās izglītības formas un viņš/viņa tiek mudināts gūt no tām labumu atbilstoši savam potenciālam un interesēm.

Bērns jauniešis tiek mudināts iesaistīties gan mācību programmas, gan fakultatīvajās aktivitātēs atbilstoši savām individuālajām interesēm.

C) Brīdinājuma signāli

- Aprūpes plānā nav paredzēta sagatavošana patstāvīgai dzīvei.
- Nav pieejamas pašpilnveides iespējas/programmas.
- Bērnam/jaunietim ir liegta iespēja izmantot pašpilnveides iespēju/ programmu priekšrocības.
- Bērnam/jaunietim šķiet, ka viņš/viņa netiek pienācīgi sagatavots patstāvīgai dzīvei un nesaņem nepieciešamo atbalstu.
- Bērns/jauniešis netiek integrēts sociālajā tīklā.
- Bērns/jauniešis netiek mudināts izglīties.
- Bērns/jauniešis nepavada savu brīvo laiku produktīvi.
- Bērns/jauniešis netiek uzklauss.

3. standartu grupa

Aprūpes izbeigšanas process

Termins „aprūpes izbeigšanas process” apzīmē procesu, kura laikā bērns/jaunietis kļūst neatkarīgs, atgriežas savā izcelsmes ģimenē vai pariet uz citu vietu. Šis process sastāv no lēmuma, izvākšanās procesa un pēcaprūpes atbalsta.

Šajā standartu grupā ietilpst šādi standarti:

- 15. standarts: Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots.
- 16. standarts: Aprūpes izbeigšanas procesā tiek īstenota efektīva un atbilstoša komunikācija.
- 17. standarts: Bēnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā.
- 18. standarts: Tiek nodrošināta pēcaprūpes uzraudzība, nepārtraukts atbalsts un saskarsmes iespējas.

15. standarts Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots

Aprūpes izbeigšanas process ir svarīgs posms bērnu ārpusģimenes aprūpē un tiek rūpīgi plānots un īstenots. Tas tiek galvenokārt balstīts uz bērna/jaunieša individuālo aprūpes plānu.

Bērns/jaunietis tiek atzīts par ekspertu savas aprūpes kvalitātes jomā. Viņa/viņas viedoklis ir svarīgs aprūpes sistēmas kvalitātes un attiecīgā aprūpes modeļa turpmākas pilnveides priekšnoteikums.

„Mentors ierosināja regulāras plānošanas sanāksmes ar visām iesaistītajām pusēm, šajā gadījumā – ģimeni (vecvecākiem un tēvu), bērniem un bērnu aizsardzības dienestu pārstāvi. Vienā no plānošanas sanāksmēm viņi visi nolēma, ka vecākajai mātai vajadzētu palikt aprūpes organizācijā un ka diviem pārējiem bērniem vajadzētu pavadīt vairāk laika kopā ar ģimeni. Visas iesaistītās puses bija apmierinātas ar šo lēmumu.”

(Sociālais darbinieks no Bulgārijas, kods 3.08.01)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti

- Uzrauga un atbalsta aprūpes izbeigšanas procesa plānošanu un īstenošanu.
- Saskaņo sadarbību starp visām iesaistītajām pusēm.

Aprūpes organizācija

- Nodrošina aprūpes izbeigšanas procesa plānošanu un īstenošanu atbilstoši aprūpes plānam.
- Profesionāli un iejūtīgi atbalsta bērnu/jaunieti visā procesa laikā.
- Sadarbojas ar izcelsmes ģimeni.

Aprūpētājs

- Kopā ar iesaistītajām pusēm plāno aprūpes izbeigšanas procesu.
- Īsteno aprūpes izbeigšanas procesu saskaņā ar aprūpes plānu.
- Sadarbojas ar izcelsmes ģimeni.

B) Vadlīnijas

1. Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots

Aprūpētājs plāno un īsteno aprūpes izbeigšanas procesu saskaņā ar aprūpes plānu un kopā ar bērnu/jaunieti. Šis process tiek īstenots pakāpeniski, ciktāl tas atbilst bērna vislabākajām interesēm.

Bērnam/jaunietim ir tiesības noteikt, cik lielā mērā viņa/viņas izcelsmes ģimenei vajadzētu piedalīties aprūpes procesa izbeigšanas plānošanā un īstenošanā.

Nepieciešamības gadījumā aprūpētājs konsultējas ar starpprofesionāļu komandu.

2. Bērns/jaunietis tiek atzīts par ekspertu savas aprūpes kvalitātes jomā

Aprūpētājs lūdz bērnam/jaunietim novērtēt aprūpes kvalitāti. Aprūpētājs paziņo šo vērtējumu aprūpes organizācijai, lai tā noteiktu, vai nepieciešams pilnveidot aprūpes sistēmas kvalitāti un attiecīgo aprūpes modeli.

3. Aprūpes izbeigšanas procesa pamatā ir individuālais aprūpes plāns

Aprūpes plānā ir noteikts bērna/jaunieša attīstības stāvoklis, izvirzīti mērķi un pasākumi un uzskaitīti resursi, kas nepieciešami bērna/jaunieša atbalstīšanai aprūpes izbeigšanas procesa laikā. Aprūpes plāns un tā īstenošana tiek regulāri izvērtēti.

Aprūpes plānā arī tiek ņemta vērā bērna/jaunieša turpmākā dzīve pēc aprūpes procesa izbeigšanas, formulējot pēcaprūpes vadlīnijas.

4. Atgriešanās izcelsmes ģimenē vai pārvākšanās uz citu vietu tiek rūpīgi sagatavota

Ja bērnam/jaunietim jāatgriežas savā izcelsmes ģimenē vai jāpārvācas uz citu vietu, bērnu aizsardzības dienesti, pašreizējais un nākamais aprūpētājs, kā arī izcelsmes ģimene sadarbojas.

Bērns/jaunietis aktīvi piedalās lēmumu pieņemšanas procesā un sagatavošanā atbilstoši savam sapratnes līmenim.

5. Tiek organizēts atvadu pasākums bērnam/jaunietim, kuram tiek pārtraukta aprūpe

Tiek organizēts atbilstošs atvadu pasākums bērnam/jaunietim, lai atzīmētu viņa/viņas nākamā dzīves posma sākumu. Tas tiek īstenots saskaņā ar bērna/jaunieša iepriekšējo dzīves pieredzi un viņa/viņas vēlmēm.

6. Pēc aprūpes procesa izbeigšanas bērnam/jaunietim ir pieejams atbalsts un konsultācijas

Bērnu aizsardzības dienesti un aprūpes organizācija nodrošina pēcaprūpes atbalstu un konsultācijas.

C) Brīdinājuma signāli

- Aprūpes izbeigšanas process netiek rūpīgi plānots un/vai īstenots.
- Aprūpes izbeigšanas process netiek ņemts vērā individuālajā aprūpes plānā.
- Iesaistītās puses nepiekrīt aprūpes izbeigšanas plānam.
- Bērns/jaunietis nejūtas iesaistīts aprūpes izbeigšanas procesā.
- Bērns/jaunietis un/vai izcelsmes ģimene nepiedalās aprūpes izbeigšanas procesa plānošanā un īstenošanā.
- Netiek ņemta vērā bērna/jaunieša spēja novērtēt savas aprūpes kvalitāti.
- Ārpusģimenes aprūpe netiek izvērtēta.
- Aprūpes izbeigšanas procesā netiek ņemtas vērā bērna/jaunieša individuālās vajadzības.
- Netiek nodrošināts pēcaprūpes atbalsts vai arī šis atbalsts neatbilst prasībām.
- Bērnā/jaunietim nav iespējas atvadīties.

16. standarts Aprūpes izbeigšanas procesā tiek īstenota efektīva un atbilstoša komunikācija

Visas aprūpes izbeigšanas procesā iesaistītās puses saņem visu būtisko informāciju atbilstoši savai lomai šajā procesā. Vienlaikus bērnam/jaunietim un viņa/viņas izcelsmes ģimenei ir tiesības uz privātumu un drošību.

Visa informācija tiek paziņota bērnam/jaunietim un viņa/viņas izcelsmes ģimenei saprotamā un piemērotā veidā.

„Tas, ka viņai būs jāpārvācas uz jauniešu māju vienai un jāatstāj brāļi un māsas, viņu uztrauc, apbēdina un sagādā raizes. [...] Kādu dienu meitene apmeklēja jauniešu māju, lai iepazītos ar jauno vidi. Tur viņa satika citu meiteni no šīs iestādes [...], kura izstāstīja viņai, ka šeit jūtas ļoti ērti, viņai ir iespējas pabūt vienatnē un sava privātā telpa. [...] Meitenei patika tas, ko viņa redzēja un dzirdēja jauniešu mājā. Pēkšņi visas viņas bažas tika izklaidētas. Tagad viņa ir daudz optimistiskāka un viņai ir jauni nākotnes sapņi.”

(Ziemeļkipras meitenes stāsts, kods 21.02.05)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina, ka visas iesaistītās puses saņem un saprot nepieciešamo informāciju, lai spētu rūpīgi saplānot un īstenot aprūpes izbeigšanas procesu. Gādā par informācijas konfidencialu apstrādi.
Aprūpes organizācija	<ul style="list-style-type: none"> Gādā par to, lai aprūpētājs komunicētu ar bērnu/jaunieti viņam/viņai piemērotā veidā.
Aprūpētājs	<ul style="list-style-type: none"> Nodrošina, ka bērns/jaunietis saņem un saprot visu būtisko informāciju par aprūpes izbeigšanas procesu. Komunicē ar bērnu/jaunieti tā, ka viņš/viņa aprūpes izbeigšanas procesā jūtas nepiespiesti. Sadarbojas ar izcelsmes ģimeni.

B) Vadlīnijas

1. Svarīgā informācija tiek profesionāli apstrādāta

Bērnu aizsardzības dienesti, aprūpes organizācija un aprūpētājs apzinās, cik svarīgi ir sniegt bērnam/jaunietim un viņa/viņas izcelsmes ģimenei visu svarīgo informāciju.

Bērnu aizsardzības dienesti profesionāli apstrādā visu svarīgo informāciju. Tas nodrošina konfidencialitāti, pareizu dokumentēšanu un pieeju visām iesaistītajām pusēm.

2. Bērns/jaunietis ir pienācīgi informēts par aprūpes izbeigšanas procesu

Aprūpētājs nodrošina, ka bērns/jaunietis ir informēts un saprot visu svarīgo informāciju par aprūpes izbeigšanas procesu. Bērns/jaunietis tiek īpaši informēts par dažādām turpmākās dzīves iespējām un aspektiem, kad viņš/viņa vai nu kļūs patstāvīgs, atgriezīsies pie izcelsmes ģimenes vai pārvāksies uz citu ārpusģimenes aprūpes vietu.

3. Tiek nodrošināta komunikācijas atbilstība noteiktam prasību kopumam

Visām iesaistītajām pusēm, kuras sniedz atbalstu bērnam/jaunietim aprūpes izbeigšanas procesā, ir jāatbilst vismaz šādiem kritērijiem:

- viņi prot lietot bērnu/jauniešu domāšanai atbilstošu valodu;
viņi izveido ciešas attiecības ar bērnu/jaunietu, ir apveltīti ar labu klausīties prasmi un ir saprotoši, iekļūti un pacietīgi, ļaujot bērnam/jaunietim justies nepiespiesti;
- viņi rada draudzīgu un komfortablu komunikācijas vidi.

4. Bērns, izcelsmes ģimene, aprūpes organizācija un bērnu aizsardzības dienesti sadarbojas

Sadarbība starp pusēm, kuras ir iesaistītas atbalsta sniegšanā bērnam/jaunietim aprūpes izbeigšanas procesā, tiek nostiprināta, savstarpēji paziņojot svarīgo informāciju, īstenojot atbilstošu komunikāciju un savstarpēji uzticoties. Šīs puses:

- rīkojas saskaņā ar tiesību aktu, noteikumu un Q4C standartu prasībām;
- iekļauj šo standartu (16.) bērnu aizsardzības dienestu, aprūpes organizācijas un aprūpētāju norādījumos un darba metodēs;
- ir bērna aprūpes tīkla sastāvdaļa.

C) Brīdinājuma signāli

- Bērns/jaunietis jūtas nepareizi saprasts.
- Tiek pārkāptas bērna/jaunieša tiesības uz privāto dzīvi.
- Bērns/jaunietis un/vai citas iesaistītās puses nevar piekļūt sniegtajai informācijai vai nesaprot to.
- Nenotiek informācijas apmaiņa.
- Bērnam/jaunietim šķiet, ka komunikācija ar viņa/viņas aprūpētāju ir nepietiekama.
- Nenotiek komunikācija starp bērnu/jaunietu un viņa/viņas izcelsmes ģimeni un/vai sociālo vidi.

17. standarts Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā

Aprūpes izbeigšanas procesa pamatā ir individuālais aprūpes plāns. Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja paust savu viedokli par pašreizējo situāciju un ar turpmāko dzīvi saistītās vēlmes. Viņš/viņa piedalās aprūpes izbeigšanas procesa plānošanā un īstenošanā.

„Meitenes līdzdalība procesa plānošanā sniedz viņai iespēju personīgi pārliecināties, kā tiek pieņemts lēmums, uzzināt, cik ilgi viņa vēl varēs palikt iestādē un plānot brīdi, kad viņa dosies mājās.”

(Sociālais darbinieks no Portugāles, kods 24.07.01)

„Kad mana māte [...] atrada mājokli, mans tēvs man teica, ka es varu atgriezties mājās, taču es to nevēlējos, jo man patika gan skola, gan aktivitātes [...] Es atgriezos mājās pēc savas 18. dzimšanas dienas [...] Es esmu apmierināts ar savu izvēli.”

(Zēns no Grieķijas, kods 11.02.04)

A) Pienākumi

Bērnu aizsardzības dienesti • Nodrošina bērna/jaunieša līdzdalību.

Aprūpes organizācija • Nodrošina visu prasību, kas saistītas ar bērna/jaunieša līdzdalību aprūpes izbeigšanas procesā, izpildi.

Aprūpētājs

- Sniedz bērnam/jaunietim iespēju piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā.
- Iesaista bērnu/jaunieti aprūpes izbeigšanas plānošanas un īstenošanas procesā atbilstoši viņa/viņas sapratnes līmenim.
- Sadarbojas ar izcelsmes ģimeni.

B) Vadlīnijas

1. Turpmāk uzskaitīto prasību izpildei būtu jānodrošina bērna/jaunieša līdzdalība

Visas puses, kas ir iesaistītas aprūpes izbeigšanas procesā, ņem vērā un izpilda vismaz šādas prasības, kuras nodrošina, ka:

- bērns/jaunietis izmanto savas tiesības un piedalās aprūpes izbeigšanas procesa plānošanā un īstenošanā;
- bērns/jaunietis tiek uzklauts un mudināts paust savus plānus, šaubas un cerības;
- tiek atbalstīti bērna/jaunieša patstāvīgi pieņemtie lēmumi atbilstoši viņa/viņas sapratnes līmenim;
- bērns tiek uzskatīts par savas dzīves ekspertu;
- izcelsmes ģimene piedalās aprūpes izbeigšanas procesā;
- bērnam/jaunietim tiek sniegta iespēja noteikt, cik lielā mērā var tikt iesaistīta izcelsmes ģimene;
- bērns/jaunietis tiek uzklauts un atbalstīts birokrātisku un juridisku procedūru gaitā.

2. Bērns/jaunietis saņem visu būtisko informāciju

Aprūpētājs gādā par to, lai bērns/jaunietis saņemtu visu būtisko informāciju, kas palīdz viņam/viņai pieņemt lēmumus aprūpes izbeigšanas procesā.

Viņš/viņa pārlicinās, ka bērns/jaunietis saprot sniegto informāciju.

3. Aprūpes izbeigšanas procesa plānošanas un īstenošanas pamatā ir individuālais aprūpes plāns

Bērns piedalās sava individuālā aprūpes plāna izstrādē. Aprūpes plānā tiek ņemti vērā viņa/viņas uzskati, kā arī visi mērķi un resursi, kas nepieciešami aprūpes izbeigšanas procesa pienācīgai plānošanai un īstenošanai.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav izveidots minimālo prasību kopums attiecībā uz bērna/jaunieša līdzdalību aprūpes izbeigšanas procesā.
- Netiek īstenots minimālo prasību kopums.
- Bērns/jaunietis uzskata, ka viņš/viņa nav pietiekami iesaistīts aprūpes izbeigšanas procesā.
- Bērns/jaunietis nejūtas labi informēts.
- Aprūpes izbeigšanas procesa plānošana un īstenošana netiek balstīta uz individuālo aprūpes plānu.
- Bērns/jaunietis uzskata, ka ar viņu nerēķinās.
- Svarīgi lēmumi tiek pieņemti bez bērna/jaunieša piedalīšanās.
- Bērnam/jaunietim ir uzticēts vairāk atbildības nekā viņš/viņa spēj uzņemties.
- Bērns/jaunietis netiek nedz uzklauts, nedz atbalstīts birokrātisku un juridisku procedūru gaitā.

18. standarts Tiek nodrošināta pēcaprūpes uzraudzība, nepārtraukts atbalsts un saskarsmes iespējas

Kad bērns/jaunietis ir pametis ārpusģimenes aprūpes vietu, viņam/viņai ir iespēja saņemt palīdzību un atbalstu. Aprūpes organizācija cenšas nodrošināt to, lai viņš/viņa neuztvertu aprūpes izbeigšanas procesu kā jaunu un smagu traucēkli.

Ja jaunietis ir sasniedzis pilngadību, aprūpes organizācijai vajadzētu turpināt piedāvāt atbalstu un saskarsmes saglabāšanas iespējas.

„Atskanēja durvju zvans [...] Es atvēru durvis, un tur, apkrāviēs ar pārtikas maisiņiem, stāvēja mans sociālais darbinieks, kurš man vaicāja: „Vai vēlies kopā ar mani ieturēt maltīti?” Tas bija tieši tas, kas man bija vajadzīgs. [...] Viņš mani neplānoti apciemoja un nedaudz uzkavējās – tikai manis dēļ. Tas bija lielisks vakars, un tonakt es cieši aizmigu.”

(Puisis no Norvēģijas, kods 22.01.01)

„Taču SOS bērnu ciemats vienmēr spēj sniegt zināmu mierinājumu, jo mēs nepametam viņus, kad viņi ir devušies projām no ciemata, un reizēm iespēja atgriezties – pat uz neilgu laiku – sniedz viņiem nepieciešamo stabilitātes sajūtu..”

(Aprūpes organizācijas direktors no Portugāles, kods 24.07.02)

A) Pienākumi

-
- Bērnu aizsardzības dienesti**
- Nodrošina pēcaprūpes uzraudzību un nepārtrauktu atbalstu pirms un pēc pilngadības sasniegšanas.
 - Veicina bērna/jaunieša saskarsmi ar cilvēku loku, kas bija emocionāli svarīgs aprūpes laikā.

-
- Aprūpes organizācija**
- Nodrošina pēcaprūpes plāna izstrādi un īstenošanu.
 - Nodrošina pēcaprūpes uzraudzībai un nepārtrauktam atbalstam nepieciešamos resursus un pārliecinās, ka bērnam ir iespēja saglabāt saikni ar bijušo aprūpētāju un cilvēku loku, kas bija emocionāli svarīgs aprūpes laikā.

-
- Aprūpētājs**
- Kopā ar bērnu/jaunieti izstrādā un īsteno pēcaprūpes plānu.
 - Veic pēcaprūpes uzraudzību, sniedz bērnam/jaunietim atbalstu un veicina bērna/jaunieša saskarsmi ar cilvēku loku, kas bija emocionāli svarīgs aprūpes laikā.
-

B) Vadlīnijas

1. Pēcaprūpes uzraudzība un atbalsts tiek balstīts uz pēcaprūpes plānu

Aprūpes organizācija un aprūpētājs kopā ar bērnu/jaunieti izstrādā un īsteno pēcaprūpes plānu. Šis plāns tiek balstīts jau uz pastāvošo individuālo aprūpes plānu. Pēcaprūpes plānā izmantotās metodes ir īsumā raksturotas aprūpes organizācijas rakstiskajā apliecinājumā.

Svarīgi, lai pēcaprūpes plāns atbilstu individuālajām īpatnībām un ietvertu bērna/jaunieša iepriekšējo dzīves pieredzi. Parasti pēcaprūpes plānā ir noteikts bērna/jaunieša attīstības stāvoklis, izvirzīti mērķi un pasākumi un uzskaitīti resursi, kas nepieciešami bērna/jaunieša atbalstīšanai pēcaprūpes laikposmā.

2. Tiek nodrošināta bērna/jaunieša pēcaprūpes uzraudzība un tiek sniegts atbalsts

Aprūpētājs novēro bērna turpmāko dzīvi un nepieciešamības gadījumā atbalsta bērnu/jaunieti saskaņā ar pēcaprūpes plānu. Viņa/viņas rīcībā ir šim nolūkam nepieciešamie resursi. Aprūpētājs cenšas nezaudēt saikni ar bērnu/jaunieti.

3. Bērnam/jaunietim ir iespēja saglabāt saikni ar sev emocionāli svarīgu cilvēku loku

Bijusī aprūpes organizācija nodrošina resursus saiknes saglabāšanai starp bērnu/jaunieti un cilvēku loku, kas viņam/viņai bija emocionāli svarīgs aprūpes laikā. Kādreizējais aprūpētājs veicina šos kontaktus.

C) Brīdinājuma signāli

- Nav pēcaprūpes plāna.
- Netiek veikta pēcaprūpes uzraudzība un/vai netiek sniegts atbalsts.
- Bērns/jaunietis nav/vai ir nepietiekoši iesaistīts pēcaprūpes plāna izstrādē.
- Bērns/jaunietis atsakās no pēcaprūpes uzraudzības un/vai atbalsta.
- Pēc 18 gadu sasniegšanas jaunietis vairs nesaņem atbalstu.
- Bērnam/jaunietim nav iespēju saglabāt saikni ar cilvēku loku, kas viņam/viņai bija emocionāli svarīgs aprūpes laikā.

Svarīgāko terminu vārdnīca

Izcelsmes ģimene

Ģimenes locekļi, ar kuriem bērnu saista radniecīgas saites, piemēram, īstie vecāki, brāļi un māsas un citi radnieki.

Aprūpētājs

Ģimenes loceklis vai profesionāls darbinieks, kurš rūpējas par bērnu/jaunieti. Tie var būt gan aprūpētāji ģimenes tipa aprūpes vidē, gan aprūpes iestādēs.

Aprūpes organizācija

Organizācija, kas atbild par bērna/jaunieša ikdienas ārpusģimenes aprūpi. Tā var izpausties kā bērna iekārtošana audžuģimenē vai cita veida ģimenes tipa aprūpes (piem., SOS bērnu ciemati) vai institucionālās aprūpes nodrošināšana.

Individuālais aprūpes plāns

Plāns, kura mērķis ir virzīt bērna individuālo fizisko, kognitīvo, emocionālo un sociālo attīstību. Tas tiek sastādīts lēmumu pieņemšanas procesā un tiek pilnveidots un īstenots visā ārpusģimenes aprūpes procesā. Parasti aprūpes plānā ir atspoguļots bērna attīstības līmenis, izvirzīti mērķi un pasākumi un uzskaitīti resursi, kas nepieciešami bērna vispārējās attīstības sekmēšanai. Šis plāns palīdz pieņemt svarīgus lēmumus ārpusģimenes aprūpes procesa laikā.

Bērns

Jebkurš cilvēks, kurš nav sasniedzis 18 gadu vecumu.

Bērnu aizsardzības dienesti

Organizācijas, institūcijas, dienesti un/vai iestādes, kuras atbild par aprūpes, atbalsta un/vai aizsardzības sniegšanu tiem bērniem/jauniešiem, kuru bioloģiskā ģimene vai aprūpētājs neapmierina viņu vajadzības. Bērnu aizsardzības dienesti sniedz informāciju un organizē sociālo un medicīnisko aprūpi, juridisko jautājumu kārtošanu un/vai aizbildniecību. Bērnu aizsardzības dienesti var būt sabiedriskas vai privātas organizācijas (jauniešu labdarības organizācijas, nevalstiskas organizācijas utt.).

Bērni ar īpašām vajadzībām

Bērni, kuriem psiholoģisku, fizisku vai intelektuālu nepilnību, kultūras izcelsmes, piedzīvotās ļaunprātīgās izmantošanas, nevērīgas attieksmes vai citu faktoru dēļ nepieciešama īpaša aizsardzība un aprūpe, kuru sniedz īpaši sagatavoti aprūpētāji vai terapeiti ārpusģimenes aprūpes laikā.

Starpprofesionāļu komanda

Darbinieku grupa, kas atbild par bērna vispārējo attīstību periodā, kad viņš/viņa atrodas ārpusģimenes aprūpē. Tā sastāv no aprūpētājiem, audzinātājiem un aprūpes organizācijas atbalsta darbiniekiem (psihologiem, sociālajiem darbiniekiem utt.).

Jaunietis

Jauns cilvēks, kurš jau ir 18 gadus vecs vai vecāks, taču kuram savas īpašās situācijas dēļ ir tiesības atrasties ārpusģimenes aprūpē.

Pielikums

Atsauces uz Konvenciju par bērnu tiesībām (UN CRC)¹

1989. gadā Apvienoto Nāciju Ģenerālā Asambleja pieņēma Konvenciju par bērnu tiesībām un atvēra to ratifikācijai; visas Eiropas valstis ir to ratificējušas. Ratificējot šo konvenciju, valsts apņemas darīt visu, kas ir tās spēkos, lai īstenotu konvencijas noteikumus un aizsargātu savas jurisdikcijas bērnus no viņu tiesību pārkāpšanas. UN CRC iespējams izmantot dažādos veidos, trīs no tiem ir:

- juridisks instruments: UN CRC var būt noteikta loma jurisprudencē vai precedenta tiesībās;
- izglītojošs vēstījums;
- sociālpolitisks instruments.

Bērnu tiesības nav tikai bērna tiesiskais statuss. Tas nenozīmē tikai likumus, lēmumus vai noteikumus. Tas ietver arī valdības pienākumu realizēt bērnu tiesības un nodrošināt tās ikvienā sabiedriskā aspektā. UN CRC var izmantot, lai norādītu valdībām uz pienākumu nepildīšanu.

Konvencija par bērnu tiesībām (CRC) satur izglītojošu vēstījumu, kurš ir svarīgs arī bērnu ārpusģimenes aprūpē. Konvencijas izglītojošais vēstījums ir iekļauts koncepcijās, kuru izcelsme meklējama pedagoģijas speciālistu un bērnu psihologu teorijās. Šādu koncepciju piemēri no CRC ir:

- bērna labākās intereses (3. panta 1. punkts);
- topošās spējas (5. pants);
- brieduma pakāpe (12. pants);
- cieņa (7 dažādās vietās visā konvencijas tekstā).

Pedagogu, psihologu un arī vecāku un aprūpētāju uzdevums ir īstenot šīs koncepcijas praksē. Noteiktos punktos konvencijā sniegti tieši norādījumi audzinātājiem, tostarp vecākiem (3., 5. un 18. pants), izglītības darbiniekiem/skolām (28., 29. pants) un bērnu aizsardzības dienestiem/sociālās aprūpes organizācijām (3. panta 1. un 3. punkts).

Šis atsauces dokuments sniedz pārskatu par Apvienoto Nāciju Konvencijas par bērnu tiesībām pantiem, kuros ietverti ar Q4C standartiem saistītie noteikumi. Šo noteikumu pārskats ir pieejams Q4C CD diskā.

¹ Šis atsauces sagatavoja organizācija „Defence for Children International” no Nīderlandes

Panti no Konvencijas par bērnu tiesībām, kuros ietverti ar Q4C standartiem saistītie noteikumi

1. standarts: Bērns un viņa/viņas izcelsmes ģimene saņem atbalstu lēmumu pieņemšanas procesā

Bērnam: Panti: 3. (1. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13. un 39.

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13. un 18. (2. punkts).

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1., 2. un 3. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 18. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. un 2. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 19. un 20. (1. punkts), 39.

2. standarts: Bērnam tiek nodrošināta iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesā

Bērnam: Panti: 9. (2. punkts), 12., 13., 17.

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 18. (1. punkts).

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 5., 12., 13., 17., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2. (1. punkts), 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17.

3. standarts: Profesionāls lēmumu pieņemšanas process nodrošina bērnam vislabāko iespējamo aprūpi

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 18. (1. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 5., 6. (2. punkts), 23. (1., 2. un 3.), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 39.

4. standarts: Brāļi un māsas netiek šķirti

16. pants

5. standarts: Pārejas process uz jaunajām mājām ir rūpīgi sagatavots un iejūtīgi īstenots

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 19., 20. (1. un 3. punkts), 39.

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 18. (1. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 5., 6. (2. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

6. standarts: Ārpusģimenes aprūpes process norisinās saskaņā ar individuālu aprūpes plānu

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 19., 20. (1. un 3. punkts), 23. (1. punkts), 25., 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 25., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12. un 13., 17., 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 25., 39.

7. standarts: Bērna ārpusģimenes aprūpes vieta atbilst viņa/viņas vajadzībām, dzīves situācijai un sākotnējai sociālajai videi

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 8., 19., 20. (1. un 3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. punkts), 8., 20. (3. punkts), 6. (2. punkts), 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: 3. (1. punkts), 6. (2. punkts), 8., 20. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

8. standarts: Bērns nezaudē saikni ar savu izcelsmes ģimeni

Bērnam: Panti: 9. (3. punkts), 20. (3. punkts).

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (3. punkts), 18. (1. punkts) un 2.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (3. punkts), 18. (2.punkts), 20. (3. punkts).

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (3. punkts), 18. (2.punkts), 20. (3. punkts).

9. standarts: Aprūpētājiem ir atbilstoša kvalifikācija un darba apstākļi

Bērnam: Panti: 3. (1. punkts), 2., 3., 6. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 3. (3. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 3. (3. punkts), 39., 23. (1. punkts).

10. standarts: Aprūpētāja attiecības ar bērnu balstās uz sapratni un cieņu

Bērnam: Panti: 23. (1. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. punkts), 6. (2. punkts), 23. (1. punkts), 39.

11. standarts: Bērnam tiek nodrošināta iespēja aktīvi piedalīties lēmumu, kuri tieši ietekmēs viņa/viņas dzīvi, pieņemšanā

Bērnam: Panti: 9. (2. punkts), 12., 13., 17.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: 2., 3. (1. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13. 17.

12. standarts: Bērns saņem aprūpi piemērotos dzīves apstākļos

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 15., 20. (1. punkts), 26., 27., 28., 31.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 15., 23. (1. punkts), 25., 26., 27., 28., 31., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 6. (2. punkts), 3. (1. punkts), 11. (1. punkts), 15., 23. (1. punkts), 25., 26., 27., 28., 31., 39.

13. standarts: Bērni ar īpašām vajadzībām saņem atbilstošu aprūpi

Bērnam: Panti: 3. (1., 2. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 2., 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 23. (1., 2. un 3. punkts), 39.

14. standarts: Bērns/jaunietis tiek nepārtraukti gatavots patstāvīgai dzīvei

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 19., 20. (1. punkts), 26., 28., 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 26., 28., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 26., 28., 39.

15. standarts: Aprūpes izbeigšanas process tiek rūpīgi plānots un īstenots

Bērnam: Panti: 3. (1. punkts), 3. (2. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 19., 20. (1. punkts), 25., 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 26., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 17., 26., 39.

16. standarts: Aprūpes izbeigšanas procesā tiek īstenota efektīva un atbilstoša komunikācija.

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 16., 17., 19., 20. (1. punkts), 23. (1. punkts), 39.

Vecākiem: Panti: 5., 17., 3. (1. punkts), 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 16., 18. (1. un 2. punkts).

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 16., 17., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 3. (1. un 3. punkts), 5., 6. (2. punkts), 9. (2. punkts), 12., 13., 16., 17., 39.

17. standarts: Bērnam/jaunietim tiek nodrošināta iespēja piedalīties aprūpes izbeigšanas procesā.

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 5., 6. (2. punkts), 18. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 26., 39.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 18. (2. punkts), 39., 23. (1. punkts), 26.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 3. (1. punkts), 39., 23. (1. punkts), 26.

18. standarts: Tiek nodrošināta pēcaprūpes uzraudzība, nepārtraukts atbalsts un saskarsmes iespējas.

Bērnam: Panti: 3. (1. un 2. punkts), 6. (2. punkts), 19., 20. (1. punkts), 26., 39.

Vecākiem: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6., 18. (1. un 2. punkts), 26.

Bērnu aizsardzības dienestiem vai aprūpes organizācijām: Panti: 3. (1. punkts), 5., 6. (2. punkts), 18. (2. punkts), 23. (1. punkts), 26., 39.

Atbildīgajai personai vai aprūpētājam: 3. (1. punkts), 5., 6. punkts, 23. (1. punkts), 26., 39.

Konvencija par bērna tiesībām

Parakstīta 1989. gada 20. novembrī

Preambula

Šās konvencijas dalībvalstis,

uzskatīdamas, ka saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos proklamētajiem principiem visiem sabiedrības locekļiem piemītošās pašcieņas, viņu vienlīdzīgu un neatņemamu tiesību atzīšana ir brīvības, taisnīguma un vispārēja miera nodrošināšanas pamats,

ievērodamas, ka Apvienoto Nāciju tautas ir apstiprinājušas Statūtos savu ticību cilvēka pamattiesībām, cilvēka personības pašcieņai un vērtībai un ir cieši apņēmušās sekmēt sociālo progresu un uzlabot dzīves apstākļus, pastāvot lielākai brīvībai,

atzīdamas, ka Apvienoto Nāciju Organizācija Vispārējā cilvēka tiesību deklarācijā un starptautiskajos paktos par cilvēka tiesībām ir pasludinājusi un atbalstījusi ideju, ka katram cilvēkam jābūt visām tajos minētajām tiesībām un brīvībām bez jebkādas atšķirības neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā stāvokļa, dzimšanas vai citiem apstākļiem,

atgādinādamas, ka Apvienoto Nāciju Organizācija Vispārējā cilvēka tiesību deklarācijā ir pasludinājusi bērnu tiesības uz īpašu gādību un palīdzību,

būdamas pārliecinātas, ka ģimenei kā sabiedrības pamatsūniņai un visu tās locekļu un it sevišķi bērnu izaugsmes un labklājības dabiskajai videi jānodrošina nepieciešamā aizsardzība un atbalsts, lai tā varētu pilnīgi uzņemties pienākumus sabiedrības ietvaros,

atzīdamas, ka bērnam, lai viņš varētu pilnīgi un harmoniski attīstīties kā personība, jāaug ģimenes vidē, laimes, mīlestības un izpratnes atmosfērā,

uzskatīdamas, ka bērnam jābūt pilnīgi sagatavotam patstāvīgai dzīvei sabiedrībā un audzinātam Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos proklamēto ideālu garā un it īpaši miera, pašcieņas, iecietības, brīvības, vienlīdzības un solidaritātes garā,

ievērodamas, ka šādas īpašas bērna aizsardzības nepieciešamība paredzēta 1924.gada Ženēvas Bērna tiesību deklarācijā un Bērna tiesību deklarācijā, ko Ģenerālā Asambleja pieņēmusi 1959.gada 20.novembrī, un atzīta Vispārējā cilvēka tiesību deklarācijā, Starptautiskajā paktā par pilsoņu un politiskajām tiesībām (konkrēti 23. un 24.pantā) un Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (konkrēti 10.pantā), kā arī specializēto iestāžu un starptautisko organizāciju statūtos un attiecīgajos dokumentos, kuras nodarbojas ar bērnu labklājības jautājumiem,

ievērodamas, ka „bēnam kā fiziski un intelektuāli vēl nenobriedušam vajadzīga speciāla aizsardzība un gādība, tai skaitā pienācīga tiesiskā aizsardzība, tiklab pirms, kā arī pēc dzimšanas“, kā tas norādīts Bērna tiesību deklarācijā,

atsaukdams uz noteikumiem, kas ietverti Deklarācijā par bērnu aizsardzības un labklājības sociālajiem un tiesiskajiem principiem, it īpaši ja bērnus nodod audzināšanā un adoptē nacionālā un starptautiskā līmenī, un Apvienoto Nāciju Organizācijas Minimālajos standartnoteikumos sakarā ar tiesas spriešanu nepilngadīgajiem („Pekinas noteikumi“), kā arī Deklarācijā par sieviešu un bērnu aizsardzību ārkārtējos apstākļos un bruņotu konfliktu periodā,

atzīdamas, ka visās pasaules valstīs ir bērni, kas dzīvo ārkārtīgi smagos apstākļos, un ka šādiem bērniem nepieciešama īpaša uzmanība,

pienācīgi ievērodamas ikvienas tautas tradīciju un kultūras vērtību svarīgo nozīmi bērna aizsardzībā un harmoniskā attīstībā,

atzīdamas starptautiskās sadarbības svarīgo nozīmi bērnu dzīves apstākļu uzlabošanā katrā valstī, it sevišķi jaunattīstības zemēs,

vienojās par sekojošo:

I DAĻA

1. pants

Šajā konvencijā par bērnu tiek uzskatīta ikviena cilvēkbūtne līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai, ja saskaņā ar likumu, kas piemērojams attiecīgajam bērnam, viņš nekļūst pilngadīgs agrāk.

2. pants

1. Dalībvalstis respektē un nodrošina visas šajā konvencijā paredzētās tiesības katram bērnam, uz kuru attiecas to jurisdikcija, bez jebkādas diskriminācijas, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, valodas, reliģijas, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās, etniskās vai sociālās izcelsmes, mantiskā stāvokļa, veselības stāvokļa un bērna, viņa vecāku vai likumīgo aizbildņu dzimšanas apstākļiem vai jebkādiem citiem apstākļiem.

2. Dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu bērna aizsardzību pret visām diskriminācijas vai soda formām, kas pamatotas uz bērna, bērna vecāku, likumīgo aizbildņu vai citu ģimenes locekļu statusu, darbību, paustajiem uzskatiem vai pārliecību.

3. pants

1. Visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātiestādes, kas nodarbojas ar sociālās nodrošināšanas jautājumiem, tiesas, administratīvie vai likumdošanas orgāni, uzmanība pirmām kārtām tiek veltīta tam, lai vislabāk nodrošinātu bērna intereses.

2. Dalībvalstis apņemas nodrošināt bērnam tādu aizsardzību un gādību, kāda nepieciešama viņa labklājībai, ņemot vērā viņa vecāku, aizbildņu vai citu saskaņā ar likumu par bērnu atbildīgo personu tiesības un pienākumus, un šajā nolūkā piemēro visus attiecīgos likumdošanas un administratīvos līdzekļus.

3. Dalībvalstis gādā par to, lai iestādes, dienesti un orgāni, kas ir atbildīgi par bērnu aprūpi vai viņu aizsardzību, atbilstu kompetentu orgānu noteiktajām normām, tai skaitā drošības un veselības aizsardzības ziņā un to personāla kvantitātes un piemērotības aspektā, kā arī kompetentas uzraudzības sfērā.

4. pants

Dalībvalstis veic visus nepieciešamos likumdošanas, administratīvos un citus pasākumus šajā konvencijā atzīto tiesību realizēšanai. Attiecībā uz ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām dalībvalstis šādus pasākumus veic maksimālajos to rīcībā esošo resursu ietvaros un, ja nepieciešams, starptautiskās sadarbības ietvaros.

5. pants

Dalībvalstis respektē vecāku un attiecīgajos gadījumos paplašinātās ģimenes vai kopienas locekļu, kā to paredz vietējās paražas, aizbildņu vai citu saskaņā ar likumu par bērnu atbildīgo personu atbildību, tiesības un pienākumus pienācīgi virzīt un vadīt bērnu šajā konvencijā atzīto viņa tiesību realizēšanā un darīt to atbilstoši bērna topošajām spējām.

6. pants

1. Dalībvalstis atzīst, ka ikvienam bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvību. 2. Dalībvalstis nodrošina maksimāli iespējamo bērna izdzīvošanas pakāpi un viņa veselīgu attīstību.

7. pants

1. Bērnu reģistrē tūlīt pēc dzimšanas, un viņam kopš piedzimšanas brīža ir tiesības uz vārdu un pilsonības iegūšanu, kā arī, ciktāl tas iespējams, tiesības zināt savus vecākus un tiesības būt viņu aizgādībā.

2. Dalībvalstis nodrošina šo tiesību realizēšanu saskaņā ar savu nacionālo likumdošanu un savu saistību izpildi atbilstoši attiecīgajiem starptautiskajiem dokumentiem šajā sfērā, piemēram, gadījumā, ja citādi bērnam nebūtu pilsonības.

8. pants

1. Dalībvalstis apņemas respektēt bērna tiesības uz savas individualitātes saglabāšanu, ieskaitot pilsonību, vārdu un ģimenes saites, kā tas paredzēts likumā, nepieļaujot pretlikumisku iejaukšanos. 2. Ja bērnam nelikumīgi tiek atņemta daļa vai visi viņa individualitātes elementi, dalībvalstis nodrošina viņam nepieciešamo palīdzību un aizstāvību viņa individualitātes drīzākai atjaunošanai.

9. pants

1. Dalībvalstis gādā par to, lai bērns netiktu šķirts no saviem vecākiem pretēji viņu gribai, izņemot gadījumus, kad kompetenti orgāni saskaņā ar tiesas lēmumu un atbilstoši piemērojamajam likumam un procedūrām atzīst, ka šāda šķiršana nepieciešama, lai vislabāk ievērotu bērna intereses. Šāds atzinums var būt nepieciešams tai vai citā konkrētā gadījumā, piemēram, ja vecāki nežēlīgi izturas pret bērnu vai nerūpējas par viņu vai ja vecāki nedzīvo kopā ar bērnu un jāizlemj jautājums par bērna dzīvesvietu.

2. Jebkādas izmeklēšanas gaitā saskaņā ar šā panta 1.punktu visām ieinteresētajām pusēm tiek dota iespēja piedalīties izmeklēšanā un izteikt savus viedokļus.

3. Dalībvalstis respektē bērna tiesības, kurš tiek šķirts no viena vai abiem vecākiem, regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā ar nepieciešamību vislabāk ievērot bērna intereses.

4. Tajos gadījumos, kad šāda šķiršana izriet no kāda dalībvalsts pieņemta lēmuma, piemēram, ja viens vai abi vecāki vai bērns tiek apcietināti, ieslodzīti cietumā, izsūtīti, deportēti vai viņu nāves gadījumā (arī tad, ja nāve iestājusies jebkāda iemesla dēļ), attiecīgajai personai atrodies valsts pārziņā), šāda dalībvalsts sniedz vecākiem, bērnam vai, ja tas nepieciešams, citam ģimenes loceklim pēc viņu lūguma vajadzīgo informāciju sakarā ar promejošā ģimenes locekļa/locekļu atrašanās vietu, ar nosacījumu, ka šādas informācijas sniegšana nekaitē bērna labklājībai. Dalībvalstis vēlāk nodrošina, lai šāda lūguma iesniegšana pati par sevi neizraisītu nelabvēlīgas sekas attiecīgajai personai/personām.

10. pants

1. Atbilstoši dalībvalstu saistībām saskaņā ar 9.panta 1.punktu bērna vai viņa vecāku pieteikumi iebraukšanai dalībvalstī vai izbraukšanai no tās ģimenes atkalsavienošanos nolūkā dalībvalstīm jāizskata pozitīvi, humāni un operatīvi. Dalībvalstis vēlāk nodrošina, lai šāda lūguma iesniegšana neizraisītu nelabvēlīgas sekas pieteicējiem un viņu ģimenes locekļiem.

Bērnam, kura vecāki dzīvo dažādās valstīs, ir tiesības regulāri, izņemot īpašus apstākļus, uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar abiem vecākiem. Šai nolūkā un atbilstoši dalībvalstu saistībām saskaņā ar 9.panta 2.punktu dalībvalstis respektē bērna un viņa vecāku tiesības atstāt jebkuru valsti, arī savu, un atgriezties savā valstī. Attiecībā uz tiesībām atstāt jebkuru valsti ir spēkā tikai tādi ierobežojumi, kādi noteikti ar likumu un nepieciešami valsts drošības, sabiedriskās kārtības (ordre public), iedzīvotāju veselības vai tikumiskuma vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai un ir savienojami ar citām šajā konvencijā atzītajām tiesībām.

11. pants

1. Dalībvalstis veic pasākumus cīņai pret bērnu nelikumīgu pārvietošanu un viņu neatgriešanos no ārzemēm.

2. Šajā nolūkā dalībvalstis sekmē divpusēju vai daudzpusēju nolīgumu noslēgšanu vai pievienošanos spēkā esošajiem nolīgumiem.

12. pants

1. Dalībvalstis nodrošina bērnam, kas spējīgs formulēt savus uzskatus, tiesības brīvi paust šos uzskatus visos jautājumos, kas skar bērnu, pie tam bērna uzskatiem tiek veltīta pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei.

2. Šai nolūkā bērnam tiek arī dota iespēja tikt uzklausītam jebkādas ar bērnu saistītas iztiesāšanas vai administratīvās izmeklēšanas gaitā vai nu tieši, vai ar pārstāvja vai attiecīga orgāna starpniecību nacionālās likumdošanas procesuālajās normās paredzētajā kārtībā.

13. pants

1. Bērnam ir tiesības brīvi izteikt savas domas; šīs tiesības ietver brīvību meklēt, saņemt un nodot jebkāda veida informāciju un idejas neatkarīgi no robežām mutvārdos, rakstveidā vai drukātā veidā, mākslas darbu veidā vai ar citu līdzekļu palīdzību pēc bērna izvēles.

2. Šo tiesību realizēšanu var pakļaut zināmiem ierobežojumiem, taču tie var būt tikai tādi ierobežojumi, kas paredzēti likumā un kas nepieciešami:

(a) lai respektētu citu personu tiesības un reputāciju; vai

(b) lai aizsargātu valsts drošību vai sabiedrisko kārtību (ordre public) vai iedzīvotāju veselību vai tikumiskumu.

14. pants

1. Dalībvalstis respektē bērna tiesības uz domu, apziņas un reliģijas brīvību.

2. Dalībvalstis respektē vecāku un attiecīgajos gadījumos likumīgo aizbildņu tiesības un pienākumus vadīt bērnu un realizēt viņa tiesības ar metodi, kas harmonē ar bērna topošajām spējām.

3. Brīvību pievērsties savai reliģijai vai ticībai var pakļaut tikai tādiem ierobežojumiem, kas noteikti ar likumu un nepieciešami valsts drošības, sabiedriskās kārtības, iedzīvotāju tikumiskuma un veselības aizsardzībai vai citu personu pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzībai.

15. pants

1. Dalībvalstis atzīst bērna tiesības uz asociācijas brīvību un mierīgu sanāksmju brīvību.

2. Šo tiesību realizēšanā nedrīkst piemērot nekādus ierobežojumus, izņemot tos, kas tiek piemēroti saskaņā ar likumu un kas nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā valsts drošības vai sabiedriskās drošības, sabiedriskās kārtības (ordre public), iedzīvotāju veselības vai tikumiskuma aizsardzības vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzības interesēs.

16. pants

1. Neviena bērns nedrīkst būt patvaļīgas vai nelikumīgas iejaukšanās viņa tiesību realizēšanā uz personisko dzīvi, ģimenes dzīvi, dzīvojamo telpu neaizskaramību vai korespondences noslēpumu vai viņa goda un reputācijas nelikumīga apdraudējuma objekts.

2. Bērnam ir tiesības uz likuma aizsardzību pret šādu iejaukšanos vai apdraudējumu.

17. pants

Dalībvalstis atzīst masu informācijas līdzekļu svarīgo lomu un nodrošina, lai bērnam būtu pieejama informācija un materiāli no dažādiem nacionālajiem un starptautiskajiem avotiem, it īpaši tāda informācija un materiāli, kuru mērķis ir sekmēt bērna sociālo, garīgo un morālo labklājību, kā arī veselīgu fizisko un psihisko attīstību. Šajā nolūkā dalībvalstis:

- (a) stimulē masu informācijas līdzekļus izplatīt informāciju un materiālus, kas ir derīgi bērnam sociālā un kultūras aspektā un atbilst 29.panta mērķiem;
- (b) stimulē starptautisko sadarbību šādas no dažādiem kultūras, nacionālajiem un starptautiskajiem avotiem iegūtas informācijas un materiālu sagatavošanā, apmaiņā ar to un tās izplatīšanā;
- (c) stimulē bērnu literatūras izdošanu un izplatīšanu;
- (d) stimulē masu informācijas līdzekļus, lai tie veltītu īpašu uzmanību kādai minoritāšu grupai vai pamatiedzīvotājiem piederošā bērna vajadzību apmierināšanai valodas jomā;
- (e) stimulē pienācīgu principu izstrādāšanu bērna aizsardzībai pret viņa labklājībai kaitīgu informāciju un materiāliem, ņemot vērā 13. un 18.panta noteikumus.

18. pants

1. Dalībvalstis dara visu iespējamo, lai nodrošinātu tāda principa atzīšanu, saskaņā ar kuru abiem vecākiem ir kopīga un vienāda atbildība par bērna audzināšanu un attīstību. Vecāki vai attiecīgajos gadījumos likumīgie aizbildņi ir galvenās personas, kas atbildīgas par bērna audzināšanu un attīstību. Nodrošināt, lai vislabāk tiktu aizsargātas bērna intereses, ir svarīgākais viņu rūpju objekts.

2. Lai garantētu šajā konvencijā izklāstītās tiesības un sekmētu to realizēšanu, dalībvalstis sniedz vecākiem un likumīgajiem aizbildņiem pienācīgu palīdzību viņu pienākumu pildīšanā, kas saistīti ar bērnu audzināšanu, un nodrošina bērnu iestāžu tīkla attīstību.

3. Dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu bērniem, kuru vecāki strādā, tiesības izmantot viņiem paredzētos bērnu aprūpes dienestus un iestādes.

19. pants

1. Dalībvalstis veic visus nepieciešamos likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītojošos pasākumus, lai aizsargātu bērnu pret vecāku, likumīgo aizbildņu vai jebkuras citas personas, kas rūpējas par bērnu, visu veidu fizisku vai psiholoģisku vardarbību, apvainojumiem vai ļaunprātībām, gādības trūkumu vai paviršu izturēšanos, rupju apiešanos vai ekspluatāciju, arī pret seksuālajām ļaunprātībām.

2. Šādi aizsardzības pasākumi, ja nepieciešams, ietver efektīvas procedūras, lai īstenotu sociālās programmas nolūkā nodrošināt vajadzīgo atbalstu bērnam un personām, kas par viņu rūpējas, kā arī lai citādā veidā novērstu un konstatētu, paziņotu, nodotu izskatīšanai, izmeklētu, ārstētu un veiktu vēlākos pasākumus sakarā ar iepriekšminētajiem gadījumiem, kad notikusi nežēlīga apiešanās ar bērnu, un lai nepieciešamības gadījumā ierosinātu tiesas procedūru.

20. pants

1. Bērnam, kuram uz laiku vai pastāvīgi nav savas ģimenes vides vai kuru, lai vislabāk ievērotu viņa paša intereses, nedrīkst atstāt šajā vidē, ir tiesības uz īpašu valsts aizsardzību un palīdzību.

2. Dalībvalstis saskaņā ar saviem nacionālajiem likumiem nodrošina minētajam bērnam citu aprūpi.

3. Šāda aprūpe var ietvert, piemēram, nodošanu audzināšanā, „kafalu” saskaņā ar islama tiesībām, adoptāciju vai, ja nepieciešams, ievietošanu attiecīgās bērnu kopšanas iestādēs. Izskatot aprūpes variantus, pienācīgi jāievēro bērna audzināšanas pēctecības vēlamā saglabāšana un viņa etniskā izcelsme, reliģiskā un kultūras piederība un dzimtā valoda.

21. pants

Dalībvalstis, kas atzinušas un/vai atļāvušas adoptācijas sistēmas funkcionēšanu, nodrošina, lai pirmām kārtām tiktu vislabāk ievērotas bērna intereses, un tās:

(a) nodrošina, lai bērna adoptāciju atļautu tikai kompetentas varas iestādes, kuras saskaņā ar piemērojamo likumu un procedūrām, kā arī pamatojoties uz visu ar lietu saistīto un ticamo informāciju, noteic, ka adoptācija pieļaujama atbilstoši bērna statusam attiecībā uz vecākiem, radniekiem un likumīgajiem aizbildņiem un ka ieinteresētās personas, ja vajadzīgs, devušas savu apzinātu piekrišanu adoptācijai uz tādas konsultācijas pamata, kāda var būt nepieciešama;

(b) atzīst, ka adoptācija citā valstī var tikt uzskatīta par alternatīvu bērna aprūpes paņēmieni, ja bērnu nevar nodot audzināšanā vai uzņemt ģimenē, kas varētu nodrošināt viņa audzināšanu vai adoptāciju, un ja nodrošināt jebkādu piemērotu aprūpi bērna izcelsmes valstī nav iespējams;

(c) nodrošina, lai bērna adoptācijas gadījumā citā valstī tiktu piemērotas tādas pašas garantijas un normas, kādas piemēro adopcijai savā valstī;

d) veic visus nepieciešamos pasākumus nolūkā nodrošināt, lai adopcijas gadījumā citā valstī bērna iekārtošana nedotu iespēju ar to saistītajām personām gūt nepamatotus finansiālus labumus;

(e) ja nepieciešams, veicina šā panta mērķu sasniegšanu, noslēdzot divpusējas vai daudzpusējas vienošanās vai nolīgumus, un cenšas uz šā pamata nodrošināt, lai bērna iekārtošanu citā valstī īstenotu kompetenti varas orgāni vai iestādes.

22. pants

1. Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai bērnam, kas vēlas iegūt bēgļa statusu vai kas tiek uzskatīts par bēgļi saskaņā ar piemērojamajām starptautiskajām vai iekšējām tiesībām un procedūrām, neatkarīgi no tā, vai bērnu pavadā vai nepavadā viņa vecāki vai jebkura cita persona, nodrošinātu pienācīgu aizsardzību un humanitāro palīdzību piemērojamo tiesību izmantošanā, kas izklāstītas šajā konvencijā un citos starptautiskajos dokumentos cilvēka tiesību jautājumos vai humanitārajos dokumentos, kuru dalībnieces ir minētās valstis.

2. Šajā nolūkā dalībvalstis, ja tās uzskata par nepieciešamu, sekmē jebkādas pūliņus, ko Apvienoto Nāciju Organizācija un citas kompetentas starpvaldību organizācijas vai ar valdību nesaistītas organizācijas, kuras sadarbojas ar Apvienoto Nāciju Organizāciju, veltī šāda bērna aizsardzībai un palīdzības sniegšanai viņam, kā arī jebkura bērna - bēgļa vecāku vai citu viņa ģimenes locekļu meklēšanai, lai saņemtu nepieciešamo informāciju, kas ļautu bērnam atkal savienoties ar savu ģimeni. Tajos gadījumos, kad vecākus vai citus ģimenes locekļus nav iespējams atrast, šim bērnam tiek sniegta

tāda pati aizsardzība kā jebkuram citam bērnam, kas kāda iemesla dēļ pastāvīgi vai uz laiku ir izrauts no savas ģimenes vides, atbilstoši šajā konvencijā paredzētajiem noteikumiem.

23. pants

1. Dalībvalstis atzīst, ka garīgā vai fiziskā ziņā nepilnvērtīgam bērnam jādzīvo pilnvērtīga un cienīga dzīve apstākļos, kas garantē viņa pašcieņu, palīdz viņam uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņa iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē.

2. Dalībvalstis atzīst nepilnvērtīga bērna tiesības uz īpašu gādību un stimulē un nodrošina, ja ir resursi, palīdzības sniegšanu bērnam, kam uz to ir tiesības, un par viņa aprūpi atbildīgajām personām, saskaņā ar iesniegto lūgumu un atbilstoši bērna stāvoklim un viņa vecāku vai citu personu apstākļiem, kuras gādā par bērnu.

3. Atzīstot nepilnvērtīga bērna īpašās vajadzības, palīdzība saskaņā ar šā panta 2.punktu tiek sniegta pēc iespējas bez maksas, ņemot vērā vecāku vai citu personu, kas gādā par bērnu, finansiālos resursus, un tās mērķis ir nodrošināt, lai nepilnvērtīgam bērnam būtu efektīvi pieejami pakalpojumi izglītības sfērā, profesionālajā sagatavošanā, medicīniskajā apkalpošanā, veselības atjaunošanā, sagatavošanā darba gaitām un pieejami atpūtas līdzekļi tādā veidā, kāds ļautu pēc iespējas pilnīgāk iesaistīt bērnu sociālajā dzīvē un panākt viņa personības attīstību, arī bērna kulturālo un garīgo attīstību.

4. Dalībvalstis starptautiskās sadarbības garā sekmē apmaiņšanos ar attiecīgu informāciju profilaktiskās veselības aizsardzības jomā un nepilnvērtīgu bērnu medicīniskajā, psiholoģiskajā un funkcionālajā ārstēšanā, ieskaitot informācijas izplatīšanu par rehabilitācijas metodēm, vispārīgā veidā un profesionālo sagatavošanu, kā arī pieeju šādai informācijai, lai ļautu dalībvalstīm uzlabot savas iespējas un zināšanas un paplašināt savu pieredzi minētajā jomā. Šai sakarā sevišķa uzmanība jāpievērš jaunattīstības valstu vajadzībām.

24. pants

1. Dalībvalstis atzīst bērna tiesības izmantot vispilnvērtīgākos veselības aizsardzības sistēmas pakalpojumus un slimību ārstēšanas un veselības atjaunošanas līdzekļus. Dalībvalstis cenšas nodrošināt, lai nevienam bērnam netiktu atņemtas viņa tiesības uz šādu veselības aizsardzības sistēmas pakalpojumu pieejamību.

2. Dalībvalstis cenšas panākt šo tiesību pilnīgu realizēšanu un veic arī nepieciešamos pasākumus, lai:

(a) pazeminātu zīdaiņu mirstības un bērnu mirstības līmeņus;

(b) nodrošinātu nepieciešamās medicīniskās palīdzības sniegšanu un visu bērnu veselības aizsardzību, pirmām kārtām veltot uzmanību sākotnējās medicīniski sanitārās palīdzības attīstīšanai;

(c) a pret slimībām un badošanos, arī sākotnējās medicīniski sanitārās palīdzības ietvaros, līdztekus citiem līdzekļiem izmantojot viegli pieejamu tehnoloģiju un sniedzot pietiekami vērtīgu uzturu un tīru dzeramo ūdeni, ņemot vērā briesmas un risku, ko rada vides piesārņotība;

(d) sniegtu mātēm pienācīgus pakalpojumus veselības aizsardzībā pirmsdzemdību un pēcdzemdību periodā;

(e) nodrošinātu visu sabiedrības slāņu, it sevišķi vecāku un bērnu, informētību par bērna veselību un ēdināšanu, zīdīšanas priekšrocībām, bērna dzīves vides higiēnu un sanitāriju un nelaimes gadījumu novēršanu, kā arī izglītības pieejamību un viņu atbalstīšanu šādu zināšanu izmantošanā;

(f) attīstītu izglītošanas darbu un pakalpojumus profilaktiskās medicīniskās palīdzības jomā un ģimenes skaita plānošanā.

3. Dalībvalstis veic visus efektīvos un nepieciešamos pasākumus, lai likvidētu tradicionālo praksi, kas negatīvi ietekmē bērnu veselību.

4. Dalībvalstis apņemas stimulēt starptautisko sadarbību un attīstīt to, lai pakāpeniski panāktu šajā pantā atzīto tiesību pilnīgu realizēšanu. Šai sakarā īpaša uzmanība jāveltī jaunattīstības valstu vajadzībām.

25. pants

Dalībvalstis atzīst, ka bērnam, kuru kompetenti orgāni nodevuši aizgādībā viņa kopšanas, viņa aizsardzības vai fiziskās vai psihiskās ārstēšanas nolūkā, ir tiesības uz to, lai periodiski tiktu novērtēta bērna ārstēšana un visi citi apstākļi, kas saistīti ar šādu bērna aizgādību.

26. pants

1. Dalībvalstis atzīst ikviena bērna tiesības izmantot sociālās nodrošināšanas labumus, ieskaitot sociālo apdrošināšanu, un veic nepieciešamos pasākumus, lai pilnīgi realizētu šīs tiesības saskaņā ar savu nacionālo likumdošanu.

2. Šie labumi pēc nepieciešamības tiek piešķirti atbilstoši esošajiem resursiem un bērna un to personu iespējām, kas ir atbildīgas par bērna uzturēšanu, kā arī ievērojot jebkurus apsvērumus, kas saistīti ar labumiem, ko saņem bērns vai kas tiek saņemti viņa vārdā.

27. pants

1. Dalībvalstis atzīst katra bērna tiesības uz tādu dzīves līmeni, kāds nepieciešams bērna fiziskajai, intelektuālajai, garīgajai, tikumiskajai un sociālajai attīstībai.

2. Uz vecāku(iem) vai citām personām, kas audzina bērnu, gulstas galvenā atbildība par bērna attīstībai nepieciešamo dzīves apstākļu nodrošināšanu savu spēju un finansiālo iespēju robežās.

3. Dalībvalstis saskaņā ar nacionālajiem apstākļiem un savu iespēju robežās veic nepieciešamos pasākumus, lai sniegtu palīdzību vecākiem un citām personām, kas audzina bērnus, šo tiesību realizēšanā un, ja nepieciešams, sniedz materiālo palīdzību un atbalsta programmas, it sevišķi attiecībā uz nodrošināšanu ar uzturu, apģērbiem un mājokli.

4. Dalībvalstis dara visu nepieciešamo, lai nodrošinātu tāda stāvokļa atjaunošanu, kad bērnu uztur vecāki vai citas personas, kas ir finansiāli atbildīgas par bērnu, tiklab pašā dalībvalstī, kā arī no ārzemēm. Piemēram, ja persona, kas

ir finansiāli atbildīga par bērnu, un bērns dzīvo dažādās valstīs, dalībvalstis sekmē pievienošanās starptautiskajiem nolīgumiem vai šādu nolīgumu noslēgšanu, kā arī citu attiecīgu vienošanos panākšanu.

28. pants

1. Dalībvalstis atzīst bērna tiesības uz izglītību, un nolūkā pakāpeniski panākt šo tiesību realizēšanu uz vienādu iespēju pamata tās konkrēti:

- (a) ievieš bezmaksas un obligātu pamatzglītību;
- (b) stimulē vidējās izglītības - tiklab vispārīgās, kā arī profesionālās - dažādu formu attīstību, nodrošina tās pieejamību visiem bērniem un veic tādas nepieciešamos pasākumus kā bezmaksas izglītības ieviešana un, ja nepieciešams, finansiālās palīdzības sniegšana;
- (c) nodrošina augstākās izglītības pieejamību visiem atbilstoši katra spējām, izmantojot visus nepieciešamos līdzekļus;
- (d) nodrošina informācijas un materiālu pieejamību izglītības un profesionālās sagatavošanas jomā visiem bērniem;
- (e) veic pasākumus, lai sekmētu skolu regulāru apmeklēšanu un samazinātu to skolēnu skaitu, kuri atstāj skolu.

2. Dalībvalstis dara visu nepieciešamo nolūkā nodrošināt, lai skolas disciplīna tiktu uzturēta ar tādu metožu palīdzību, kuras liecina par bērna cilvēciskās pašcieņas respektēšanu un atbilst šai konvencijai.

3. Dalībvalstis stimulē un attīsta starptautisko sadarbību jautājumos, kas saistīti ar izglītību, it īpaši, lai sekmētu izglītības trūkuma un analfabētisma likvidēšanu visā pasaulē un atvieglotu pieeju zinātniski tehniskajām zināšanām un mūsdienīgām mācību metodēm. Šai sakarā sevišķa uzmanība jāvelti jaunattīstības valstu vajadzībām.

29. pants

1. Dalībvalstis vienojas par to, ka bērna izglītošanas mērķim jābūt šādam:

- (a) attīstīt bērna personību, talantus un intelektuālās un fiziskās spējas to vispilnīgākajā apjomā;
- (b) ieaudzināt cieņu pret cilvēka tiesībām un pamatbrīvībām, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos pasludinātajiem principiem.
- (c) ieaudzināt cieņu pret bērna vecākiem, viņa kultūras savdabīgumu, valodu un vērtībām, pret valsti, kurā bērns dzīvo, un viņa izcelsmes valsti nacionālajām vērtībām un pret civilizācijām, kas atšķiras no viņa paša civilizācijas;
- (d) sagatavot bērnu apzinīgai dzīvei brīvā sabiedrībā saprašanās, miera, iecietības, vīriešu un sieviešu līdztiesības un visu tautu, etnisko, nacionālo un konfesiju grupu, kā arī pamatiedzīvotāju skaitā ietilpstošo personu draudzības garā;
- (e) ieaudzināt cieņu pret apkārtējo dabu.

2. Nekādu šā panta vai 28.panta daļu nedrīkst interpretēt tādējādi, ka tā ierobežo atsevišķu personu vai orgānu brīvību dibināt mācību iestādes un vadīt tās, ja tiek pastāvīgi ievēroti šā panta 1.punktā izklāstītie principi un izpildītas prasības par to, lai šādās mācību iestādēs iegūstamā izglītība atbilstu minimālajām normām, ko var noteikt valsts.

30. pants

Tajās valstīs, kur ir etniskās, konfesionālās vai valodas minoritātes vai pamatiedzīvotāju skaitā ietilpstošas personas, bērnam, kas pieder pie šādām minoritātēm vai pamatiedzīvotājiem, nedrīkst atņemt tiesības kopā ar citiem savas grupas locekļiem izmantot savu kultūru, pievērsties savai reliģijai un izpildīt tās rituālus, kā arī lietot dzimto valodu.

31. pants

1. Dalībvalstis atzīst bērna tiesības uz atpūtu un brīvo laiku, tiesības piedalīties spēlēs un izpriecpasākumos, kas atbilst viņa vecumam, un brīvi piedalīties kultūras dzīvē un nodarboties ar mākslu.

2. Dalībvalstis respektē un stimulē bērna tiesības uz vispusīgu līdzdalību kultūras dzīvē un jaunradē un gādā par atbilstošu un vienādu iespēju radīšanu kultūras un radošajai darbībai, brīvā laika pavadīšanai un atpūtai.

32. pants

1. Dalībvalstis atzīst bērna tiesības un aizsardzību pret ekonomisko ekspluatāciju un jebkāda darba izpildīšanu, kurš var apdraudēt viņa veselību vai būt par šķērsli izglītības iegūšanā, vai arī kaitēt viņa veselībai un fiziskajai, intelektuālajai, garīgajai, morālajai un sociālajai attīstībai.

2. Dalībvalstis veic likumdošanas, administratīvos un sociālos pasākumus, kā arī pasākumus izglītības jomā, lai nodrošinātu šā panta noteikumu īstenošanu. Šajā nolūkā, balstoties uz citu starptautisko dokumentu attiecīgajām normām, dalībvalstis konkrēti:

- (a) nosaka minimālo vecumu vai minimālos vecumus pieņemšanai darbā;
- (b) noteic nepieciešamās prasības par darba dienas ilgumu un darba apstākļiem;
- (c) paredz attiecīgos sodus vai citas sankcijas šā panta realizēšanas efektīvai nodrošināšanai.

33. pants

Dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, tai skaitā likumdošanas, administratīvos un sociālos pasākumus, kā arī pasākumus izglītības jomā, lai pasargātu bērnus no attiecīgajos starptautiskajos līgumos definēto narkotisko līdzekļu un psihotropo vielu nelikumīgas lietošanas un nepieļautu bērnu izmantošanu šādu vielu pretlikumiskā ražošanā un tirdzniecībā ar tām.

34. pants

Dalībvalstis apņemas aizsargāt bērnu pret visu veidu seksuālo ekspluatāciju un seksuālo pavešanu netiklībā. Šai nolūkā dalībvalstis, piemēram, veic nacionālā, divpusējā un daudzpusējā līmenī visus nepieciešamos pasākumus, lai nepieļautu:

- (a) bērna pierunāšanu vai piespiešanu piekopt jebkādu nelikumīgu seksuālu darbību;
- (b) bērnu izmantošanu ekspluatācijas nolūkos prostitūcijā vai citā nelikumīgā seksuālajā praksē;
- (c) bērnu izmantošanu ekspluatācijas nolūkos pornogrāfijā vai pornogrāfiskos materiālos.

35. pants

Dalībvalstis veic nacionālā, divpusējā un daudzpusējā līmenī visus nepieciešamos pasākumus, lai novērstu bērnu nolaupīšanu, tirdzniecību ar bērniem vai viņu kontrabandu jebkādos nolūkos un jebkurā formā.

36. pants

Dalībvalstis aizsargā bērnu pret visām citām ekspluatācijas formām, kas jebkādā aspektā nodara kaitējumu bērna labklājībai.

37. pants

Dalībvalstis nodrošina, lai:

(a) neviens bērns netiktu pakļauts spīdzināšanai vai citiem nežēlīgiem, necilvēcīgiem vai cieņu pazemojošiem apiešanās vai soda veidiem. Ne nāves sodu, ne mūža ieslodzījumu cietumā, neparedzot atbrīvošanas iespēju, nevar piespriest par noziegumiem, ko izdarījušas personas, kas jaunākas par 18 gadiem;

(b) nevienam bērnam netiktu atņemta brīvība nelikumīgā vai patvaļīgā veidā. Bērna apcietināšana, aizturēšana vai ieslodzījums cietumā izdarāmi saskaņā ar likumu un piemērojami tikai kā galējais līdzeklis un uz iespējami īsāku attiecīgo laika periodu;

(c) katram bērnam, kam atņemta brīvība, tiktu nodrošināta humāna apiešanās un viņa personības neatņemamās pašcieņas respektēšana, ievērojot viņa vecuma personu vajadzības. Piemēram, ikviens bērns, kam atņemta brīvība, jānošķir no pieaugušajiem, ja vien netiek uzskatīts, ka bērna interešu vislabākās ievērošanas nolūkā to vajadzētu darīt, un viņam jābūt tiesībām uzturēt sakarus ar savu ģimeni sarakstes un satikšanos veidā, izņemot īpašus apstākļus;

(d) ikvienam bērnam, kam atņemta brīvība, būtu tiesības nekavējoties saņemt tiesisko un citu atbilstošu palīdzību, kā arī tiesības savas brīvības atņemšanas likumīgumu apstrīdēt tiesā vai citā kompetentā, neatkarīgā un objektīvā orgānā un tiesības uz to, lai minētie orgāni nekavējoties pieņemtu lēmumu attiecībā uz jebkuru šādu procesuālo darbību.

38. pants

1. Dalībvalstis apņemas respektēt starptautisko humanitāro tiesību normas, kas tām piemērojamas bruņotu konfliktu gadījumā un kam ir sakars ar bērniem, un nodrošināt šo normu ievērošanu.

2. Dalībvalstis veic visus iespējamus pasākumus nolūkā nodrošināt, lai personas, kas nav sasniegušas 15 gadu vecumu, neņemtu tiešu dalību kara operācijās.

3. Dalībvalstis jebkuru personu, kas nav sasniegusi 15 gadu vecumu, atturas iesaukt dienestā savos bruņotajos spēkos. Ja vervēšana notiek no to personu vidus, kas sasniegušas 15 gadu vecumu, bet kam vēl nav 18 gadu, dalībvalstis cenšas dot priekšroku vecāka gadagājuma personām.

4. Saskaņā ar savām starptautisko humanitāro tiesību saistībām, kuras attiecas uz civilo iedzīvotāju aizsardzību bruņotu konfliktu laikā, dalībvalstis apņemas darīt visu iespējamo, lai nodrošinātu bruņota konflikta skarto bērnu aizsardzību un viņu aprūpi.

39. pants

Dalībvalstis veic visus nepieciešamos pasākumus, lai veicinātu bērna fizisko un psiholoģisko atdzimšanu un sociālo reintegrāciju, kurš ir jebkāda veida necieņas, ekspluatācijas vai ļaunprātību, spīdzināšanas vai jebkādu citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai cieņu pazemojošu apiešanās vai soda veidu vai bruņotu konfliktu upuris. Šādai atdzimšanai un reintegrācijai jānotiek apstākļos, kas nodrošina bērna veselību, pašcieņu un cieņu.

40. pants

1. Dalībvalstis atzīst, ka ikvienam bērnam, kurš, kā tiek uzskatīts, pārkāpis kriminālo likumdošanu, apsūdzēts vai atzīts par vainīgu tās pārkāpšanā, ir tiesības uz tādu apiešanos, kas palīdz attīstīt bērna pašcieņas jūtas un savas vērtības apziņu, nostiprina viņā cieņu pret cilvēka tiesībām un citu personu pamatbrīvībām un kas ļauj ņemt vērā bērna vecumu un to, ka vēlams sekmēt viņa reintegrāciju un panākt, lai viņam būtu derīga loma sabiedrībā.

Šai nolūkā, kā arī ievērojot attiecīgās starptautisko dokumentu normas, dalībvalstis konkrēti nodrošina, lai:

- a) neviens bērns netiktu atzīts par kriminālās likumdošanas pārkāpēju, netiktu apsūdzēts un netiktu atzīts par vainīgu tās pārkāpšanā darbības vai bezdarbības dēļ, kas saskaņā ar nacionālajām vai starptautiskajām tiesībām nav bijušas aizliegtas to izdarīšanas brīdī;
- b) katram bērnam, kurš, kā tiek uzskatīts, pārkāpis kriminālo likumdošanu vai apsūdzēts tās pārkāpšanā, būtu vismaz šādas garantijas:
 - i) nevainīguma prezumpcija, kamēr viņa vaina netiks pierādīta saskaņā ar likumu;
 - ii) viņa nekavējoša un tieša informēšana par viņam izvirzītajām apsūdzībām un nepieciešamības gadījumā ar viņa vecāku vai likumisko aizbildņu starpniecību un tiesiskā un cita nepieciešamā palīdzība viņam savas aizstāvības sagatavošanā un realizēšanā;
 - iii) kompetenta, neatkarīga un objektīva orgāna vai tiesas iestādes lēmuma tūlītēja pieņemšana izskatāmajā jautājumā taisnīgas iztiesāšanas gaitā saskaņā ar likumu advokāta vai citas attiecīgas personas klātbūtnē un, ja tiek uzskatīts, ka tas nav pretrunā ar nepieciešamību vislabāk aizsargāt bērna intereses, arī ņemot vērā viņa vecumu vai viņa vecāku vai likumisko aizbildņu stāvokli;
 - iv) brīvība netikt piespiestam dot liecinieka liecības vai atzīt vainu; apsūdzības liecinieku liecību izpētīšana vai nu patstāvīgi, vai ar citu personu palīdzību un aizstāvības liecinieku līdztiesīgas piedalīšanās un viņu liecību izpētīšanas nodrošināšana;
 - v) ja tiek uzskatīts, ka bērns pārkāpis kriminālo likumdošanu, attiecīgā lēmuma un jebkuru šai sakarā veikto pasākumu atkārtota izskatīšana augstākā kompetentā, neatkarīgā un objektīvā orgānā vai tiesas iestādē saskaņā ar likumu;
 - vi) tulka palīdzība bez maksas, ja bērns neprot lietoto valodu vai tajā nerunā;
 - vii) viņa personiskās dzīves pilnīga respektēšana visās izmeklēšanas stadijās;

3. Dalībvalstis cenšas sekmēt to likumu, procedūru, orgānu un iestāžu noteikšanu, kam ir tiešs sakars ar bērniem, kuri, kā tiek uzskatīts, pārkāpuši kriminālo likumdošanu, apsūdzēti vai atzīti par vainīgiem tās pārkāpšanā, un tai skaitā:

- a) minimālā vecuma noteikšanu, līdz kura sasniegšanai bērni tiek uzskatīti par nespējīgiem pārkāpt kriminālo likumdošanu;
- b) ja nepieciešams un vēlams, pasākumu veikšanu, lai apietos ar šādiem bērniem bez iztiesāšanas, ar nosacījumu, ka tiek pilnīgi ievērotas cilvēka tiesības un tiesiskās garantijas.

4. Nepieciešami tādi dažādi pasākumi kā aprūpe, nolikums par aizbildnību un uzraudzību, konsultatīvie pakalpojumi, pārbaudes laika noteikšana, audzināšana, mācību un profesionālās sagatavošanas programmas un citas aprūpes formas, kas aizstāj aprūpi iestādēs, nolūkā nodrošināt tādu apiešanos ar bērnu, kas atbilstu viņa labklājības interesēm, kā arī viņa stāvoklim un nozieguma raksturam.

41. pants

Neviens šās konvencijas noteikums neskar nekādas normas, kuras lielākā mērā sekmē bērna tiesību realizēšanu un var būt ietvertas:

- (a) dalībvalsts likumā vai
- (b) starptautisko tiesību normās, kas ir spēkā attiecībā uz šo valsti.

II DAĻA

42. pants

Dalībvalstis apņemas, izmantojot pienācīgus un efektīvus līdzekļus, plaši informēt par konvencijas principiem un noteikumiem tiklab pieaugušos, kā arī bērnus.

43. pants

1. Lai izskatītu progresu, ko dalībvalstis sasniegušas saskaņā ar šo konvenciju pieņemto saistību izpildē, tiek nodibināta Bērna tiesību komiteja, kura izpilda tālāk paredzētās funkcijas.

2. Komitejā ietilpst desmit eksperti, kuriem ir cildenas tikumiskās īpašības un atzīta kompetence tajā sfērā, uz ko attiecas šī konvencija. Komitejas locekļus dalībvalstis ievēlē no savu pilsoņu vidus, un viņi darbojas personiski, turklāt tiek ievērots taisnīgs ģeogrāfiskais princips, kā arī galvenās tiesiskās sistēmas.

3. Komitejas locekļus ievēlē aizklātā balsošanā no sarakstā ietvertu personu vidus, kuras izvirzījušas dalībvalstis. Katra dalībvalsts var izvirzīt vienu personu no savu pilsoņu vidus.

4. Komitejas pirmās vēlēšanas notiek ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc šās konvencijas spēkā stāšanās dienas, bet vēlākās - vienu reizi divos gados. Vismaz četrus mēnešus pirms kārtējo vēlēšanu dienas Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretārs griežas pie dalībvalstīm ar vēstuli, ierosinot tām iesniegt savas kandidatūras divu mēnešu laikā. Pēc tam ģenerālsekretārs sastāda alfabētiskā secībā visu šādi izvirzīto personu sarakstu, norādot dalībvalstis, kas šīs personas izvirzījušas, un iesniedz minēto sarakstu šās konvencijas dalībvalstīm.

5. Vēlēšanas notiek dalībvalstu apspriedēs, kuras sasauc ģenerālsekretārs Apvienoto Nāciju Organizācijas centrālajās iestādēs. Šajās apspriedēs, kuru kvorumu veido divas trešdaļas dalībvalstu, par ievēlētiem komitejas sastāvā uzskatāmi kandidāti, kas saņēmuši visvairāk balsu un klātesošo un balsošanā piedalījušos dalībvalstu pārstāvju absolūto balsu vairākumu.

6. Komitejas locekļus ievēl uz četriem gadiem. Viņiem ir tiesības tikt pārvēlētiem, ja atkārtoti izvirzītas viņu kandidatūras. Piecu pirmajās vēlēšanās ievēlēto locekļu pilnvaru termiņš izbeidzas pēc divu gadu perioda; tūlīt pēc pirmajām vēlēšanām šo piecu locekļu vārdus lozējot nosaka apspriedes priekšsēdētājs.

7. Ja kāds komitejas loceklis miris vai izstājies vai ja viņš vai viņa kāda iemesla dēļ vairs nevar izpildīt komitejas locekļa pienākumus, dalībvalsts, kas izvirzījusi attiecīgo komitejas locekli, ieceļ citu ekspertu no savu pilsoņu vidus uz atlikušo laiku, ja tam piekrīt komiteja.

8. Komiteja nosaka pati savus procedūras noteikumus.

9. Komiteja ievēl savas amatpersonas uz diviem gadiem.

10. Komitejas sesijas parasti notiek Apvienoto Nāciju Organizācijas centrālajās iestādēs vai jebkurā citā piemērotā vietā, ko noteikusi komiteja. Komiteja parasti rīko savas sesijas ik gadus. Komitejas sesijas ilgumu nosaka un nepieciešamības gadījumā pārskata šās konvencijas dalībvalstu apspriedē, ja tam piekritusi Ģenerālā Asambleja.

11. Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretārs nodrošina nepieciešamo personālu un materiālos līdzekļus, lai komiteja varētu efektīvi realizēt savas funkcijas saskaņā ar šo konvenciju.

12. Saskaņā ar šo konvenciju nodibinātās komitejas locekļi saņem Ģenerālās Asamblejas apstiprināto atlīdzību no Apvienoto Nāciju Organizācijas līdzekļiem tādā kārtībā un ar tādiem noteikumiem, kādus paredzējusi Ģenerālā Asambleja.

44. pants

1. Dalībvalstis apņemas ar Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra starpniecību iesniegt komitejai ziņojumus par pasākumiem, ko tās veikušas konvencijā atzīto tiesību nostiprināšanai, un par progresu, kas sasniegts šo tiesību realizēšanā:

- (a) divu gadu laikā pēc šās konvencijas stāšanās spēkā attiecīgajai dalībvalstij;
- (b) vēlāk ik pēc pieciem gadiem.

2. Ziņojumos, kas tiek iesniegti saskaņā ar šo pantu, jānorāda, kādi faktori un grūtības, ja tie ir, ietekmē šajā konvencijā paredzēto saistību izpildes pakāpi. Ziņojumos arī jāietver pietiekama informācija, lai komitejai būtu pilnīgi skaidrs, kā darbojas konvencija attiecīgajā valstī.

3. Dalībvalstij, kas iesniegusi komitejai vispusīgu sākotnējo ziņojumu, nav nepieciešams vēlākajos ziņojumos, kas tiek iesniegti saskaņā ar šā panta 1. b punktu, atkārtot agrāk izklāstīto pamatinformāciju.

4. Komiteja var pieprasīt, lai dalībvalstis sniegtu papildu informāciju sakarā ar šās konvencijas realizēšanu.

5. Ziņojumi par komitejas darbību vienu reizi divos gados tiek iesniegti Ģenerālajai Asamblejai ar Ekonomiskās un sociālās padomes starpniecību.

6. Dalībvalstis nodrošina savu ziņojumu plašu atklātumu savās valstīs.

45. pants

Lai sekmētu konvencijas efektīvu realizēšanu un stimulētu starptautisko sadarbību sfērā, uz ko attiecas šī konvencija:

(a) Apvienoto Nāciju Organizācijas specializētajām iestādēm, Bērnu fondam un citiem Apvienoto Nāciju Organizācijas orgāniem ir tiesības tikt pārstāvētiem jautājumu izskatīšanā par šās konvencijas normu īstenošanu, kuras ietilpst to pilnvaru sfērā. Komiteja, ja tā atzīst par lietderīgu, var ierosināt, lai Apvienoto Nāciju Organizācijas specializētās iestādes, Bērnu fonds un citi kompetentie orgāni iesniegtu ekspertu atzinumus par konvencijas realizēšanu tajās jomās, kuras ietilpst to attiecīgo pilnvaru sfērā. Komiteja var ierosināt, lai Apvienoto Nāciju Organizācijas specializētās iestādes, Bērnu fonds un citi Apvienoto Nāciju Organizācijas orgāni iesniegtu ziņojumus par konvencijas realizēšanu jomās, kas ietilpst to darbības sfērā;

(b) komiteja, ja tā atzīst par lietderīgu, nosūta Apvienoto Nāciju Organizācijas specializētajām iestādēm, Bērnu fondam un citiem kompetentajiem orgāniem jebkādus dalībvalstu ziņojumus, kuros izteikts lūgums par tehnisko konsultāciju vai palīdzību vai norādīts, ka ir šāda vajadzība, kā arī komitejas piezīmes un priekšlikumus, ja tādi ir, attiecībā uz šādiem lūgumiem vai norādījumiem;

(c) komiteja var ieteikt Ģenerālajai Asamblejai ierosināt, lai ģenerāļsekretārs tās vārdā organizētu pētījumus atsevišķos jautājumos, kas skar bērna tiesības;

(d) komiteja var iesniegt vispārīga rakstura priekšlikumus un ieteikumus, kuri pamatojas uz informāciju, kas saņemta saskaņā ar šās konvencijas 44. un 45.pantu. Šie vispārīga rakstura priekšlikumi un ieteikumi tiek nosūtīti jebkurai ieinteresētajai dalībvalstij un paziņoti Ģenerālajai Asamblejai līdz ar dalībvalstu piezīmēm, ja tādas ir.

III DAĻA

46.pants

Šo konvenciju var parakstīt visas valstis.

47. pants

Šī konvencija ir ratificējama. Ratifikācijas raksti tiek nodoti glabāšanā Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerāļsekretāram.

48. pants

Šai konvencijai var pievienoties jebkura valsts. Dokumenti par pievienošanos tiek nodoti glabāšanā Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerāļsekretāram.

49. pants

1. Šī konvencija stājas spēkā trīsdesmitajā dienā pēc dienas, kad Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram nodots glabāšanā divdesmitais ratifikācijas raksts vai dokuments par pievienošanu.

2. Katrai valstij, kas ratificē šo konvenciju vai pievienojas tai pēc divdesmitā ratifikācijas raksta vai dokumenta par pievienošanu nodošanas glabāšanā, šī konvencija stājas spēkā trīsdesmitajā dienā pēc tam, kad šī valsts nodevusi glabāšanā savu ratifikācijas rakstu vai dokumentu par pievienošanu.

50. pants

1. Jebkura dalībvalsts var ierosināt labojumu un iesniegt to Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram. Ģenerālsekretārs pēc tam nosūta ierosināto labojumu dalībvalstīm ar lūgumu norādīt, vai tās pieprasa sasaukt dalībvalstu konferenci, lai izskatītu šos priekšlikumus un sarīkotu par tiem balsošanu. Ja četru mēnešu laikā, skaitot no šāda paziņojuma dienas, vismaz viena trešdaļa dalībvalstu izteiksies par minēto konferenci, ģenerālsekretārs sasauk šo konferenci Apvienoto Nāciju Organizācijas virsvadībā. Jebkurš labojums, ko pieņēmis šajā konferencē klātesošo un balsošanā piedalījušos dalībvalstu vairākums, tiek iesniegts Ģenerālajai Asamblejai apstiprināšanai.

2. Labojums, kas pieņemts saskaņā ar šā panta 1.punktu, stājas spēkā pēc tam, kad to apstiprinājusī Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja un pieņēmušas dalībvalstis ar divu trešdaļu vairākumu.

3. Kad labojums stājas spēkā, tas kļūst obligāts tām dalībvalstīm, kas to pieņēmušas, bet citām dalībvalstīm joprojām ir obligāti šās konvencijas noteikumi un jebkādi iepriekšējie labojumi, ko tās pieņēmušas.

51. pants

1. Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretārs saņem un nosūta visām valstīm piebildumu tekstu, kurus dalībvalstis izdarījušas ratifikācijas vai pievienošanās brīdī.

2. Nedrīkst izdarīt piebildumu, kas nav savienojams ar šās konvencijas mērķiem un uzdevumiem.

3. Piebildumus var jebkurā laikā atsaukt, nosūtot attiecīgu paziņojumu Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram, kurš pēc tam par to informē visas valstis. Šāds paziņojums stājas spēkā no dienas, kad to saņēmis ģenerālsekretārs.

52. pants

Jebkura dalībvalsts var denonsēt šo konvenciju, rakstveidā paziņojot Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram. Denonsācija stājas spēkā pēc viena gada, skaitot no brīža, kad ģenerālsekretārs saņēmis paziņojumu.

53. pants

Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretārs tiek iecelts par šās konvencijas depozitāriju.

54. pants

Šās konvencijas oriģināls, kura angļu, arābu, spāniešu, ķīniešu, krievu un franču teksti ir vienlīdz autentiski, tiek nodots glabāšanā Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāram.

To apliecinot, apakšā parakstījušies pilnvarotie pārstāvji, savu attiecīgo valdību pienācīgi tam pilnvaroti, parakstīja šo konvenciju.

Projekta Kvalitāte bērniem partnerorganizācijas

FICE (Fédération Internationale des Communautés Educatives International - Federation of Educative Communities).

Organizācijas galvenais mērķis ir veicināt bērnu un jauniešu aprūpi visā pasaulē.

FICE:

- atzīst bērnu, jauniešu un viņu vecāku individualitāti, nespiežot pielāgoties vispārztītām normām;
- atzīt, ka ģimenei kā sociālai struktūrai ir galvenā loma bērnu audzināšanā;
- aizstāv ārpus ģimenes augošu bērnu tiesības uz visaugstākās kvalitātes aprūpi un izglītību;
- cenšas meklēt individuālus risinājumus, kas vislabāk atbilstu katra bērna un jaunieša vajadzībām;
- veicina bērniem domāto pakalpojumu nepārtrauktu attīstību, izmantojot pētījumus un meklējot inovatīvus risinājumus;
- savā darbībā balstās uz ANO Bērnu tiesību aizsardzības konvenciju;
- ievēro stingru politisko un reliģisko neitralitāti;
- ciena daudzveidību un noraida jebkāda veida diskrimināciju, saistītu ar cilvēka rasi, ādas krāsu, dzimumu, valodu, reliģisko piederību, politisko pārliecību vai sociālo izcelsmi.

Lai īstenotu savu mērķu, FICE-International

- darbojas caur nacionālajām organizācijām, kuru biedri ir iesaistīti pakalpojumu sniegšanā bērniem un jauniešiem, vai arī piedāvā atbalsta pakalpojumus, piemēram, personāla apmācības vai pakalpojumu vadīšanu;
- atbalsta nacionālās dalībvalstis, veidojot sadarbības tīklus;
- organizē lielus starptautiskus kongresus, kas parasti notiek reizi divos gados;
- atbalsta projektus, kas veicina starptautisku kontaktu veidošanos starp bērniem, jauniešiem un viņu aprūpes personām, piemēram, Balkānu draudzības nometnes (Balkan Friendship Camps);
- veicina darbinieku un/vai bērnu un jauniešu starptautiskus apmaiņas projektus;
- piedāvā profesionālās apmaiņas programmas pieredzējušiem darbiniekiem;
- organizē starptautiskus seminārus, ekspertu darba seminārus un darba grupas par jautājumiem, kas saistīti ar pakalpojumu sniegšanu bērniem un jauniešiem;
- konsultējas ar UNESCO, ES, Eiropas Padomi, ANO ekonomikas un sociālo padomi un citām starptautiskām organizācijām;
- nodrošina informāciju un tās apmaiņu savā mājas lapā;
- izplata jaunas idejas un pētījumu rezultātus savās publikācijās.

IFCO (International Foster Care Organization - Starptautiskā Audžuģimeņu Organizācija)

Starptautiskā Audžuģimeņu Organizācija ir vienīgā starptautiskā organizācija, kuras darbs ir pilnībā veltīts ģimenes tipa aprūpes un audžuģimeņu atbalstam. Organizācija ir dibināta 1981. gadā Oksfordā, Lielbritānijā, ar mērķi veicināt informācijas, zināšanu un pieredzes apmaiņu starp audžuģimeņu asociācijām un citām iesaistītajām pusēm visā pasaulē. 25 pastāvēšanas gadu laikā organizācijai bijusi liela ietekme ģimenes tipa aprūpes attīstīšanā visā pasaulē. IFCO veicina reģionālos kontaktus, starptautiskas konferences un mācību seminārus, izdod žurnālu un publicē elektronisku biļetenu, kā arī piedāvā informāciju savā mājas lapā. IFCO liela loma ir jauniešu aktīvai līdzdalībai un iesaistei visos organizācijas līmeņos, visās tās darbībās.

Starptautiskajai Audžuģimeņu Organizācijai ir biedri 60 pasaules valstīs. Paralēli kvalitatīvam atbalstam, ko organizācija cenšas nodrošināt tās plašajam biedru lokam, pēdējos gados tā ir uzsākusi arī aktīvu līdzdalību dažādos projektos, un šī darba koordinācija notiek organizācijas galvenajā birojā Hāgā, Nīderlandē. Caur saviem biedriem un partnerorganizācijām, kā arī ar līdzdalību projektos, IFCO piedāvā konsultācijas un palīdzību audžuģimeņu aprūpes pakalpojumu attīstīšanai dažādās pasaules vietās. Šādas konsultācijas tiek nodrošinātas ciešā sadarbībā gan ar attiecīgo valsti, gan šajā reģionā esošajiem partneriem. Līdzdalībai šādos projektos ir pieejams arī dažādu starptautisku ekspertu īstermiņa atbalsts.

Plašāka informācija par IFCO darbību pieejama organizācijas mājas lapā www.ifco.info vai arī sazinoties ar organizācijas biroju Hāgā.

SOS bērnu ciemati

Pirmais SOS bērnu ciemats tika nodibināts 1949. gadā Austrijas pilsētā Imstē. Tas bija balstīts uz cilvēku vēlmi palīdzēt bērniem, kam tobrīd klājās visgrūtāk – tiem, kuri Otrā Pasaules kara laikā bija zaudējuši savas mājas, ģimenes un drošību.

Šodien SOS Kindersdorf International ir jumta organizācija, kas apvieno vairāk kā 130 nacionālās SOS bērnu ciematu asociācijas visā pasaulē. Tā nodrošina ģimenes tipa aprūpi bērniem, kuri zaudējuši savu vecāku aprūpi vai arī vairs nevar dzīvot kopā ar vecākiem. SOS bērnu ciematu organizācija īsteno arī ģimeņu stiprināšanas projektus, kas sniedz atbalstu sociālā riska ģimenēm, palīdzot tām uzlabot bērnu aprūpes iemaņas, kā arī nodrošinot svarīgāko pakalpojumu pieejamību, kas ietver veselības aprūpi, izglītību, kā arī sociāli psiholoģisko atbalstu.

SOS Bērnu ciematu organizācija darbojas saskaņā ar ANO Bērnu tiesību konvencijas nostādnēm un iestājas par bērnu tiesību ievērošanu visā pasaulē. Tai ir konsultatīvais statuss ANO Ekonomikas un sociālajā padomē, un tā ir Bērnu tiesību darba grupas sastāvā, kas aizstāv ES Stratēģiju par bērnu tiesībām.

Ziņas par izdevumu

Atbildīgais par saturu:	Quality4Children FICE, IFCO un SOS bērnu ciematu kopīgā iniciatīva Hermann Gmeiner Str. 51 A-6010 Innsbruck Austria Phone: +43-512-3316-0 Fax: +43-512-3316-5686 Email: quality4children@sos-kd.org www.quality4children.info	
Projekta direktors:	Werner Hilweg Christian Posch	
Projekta koordinators:	Oscar Germes Castro Mai Nguyen-Feichtner	
Q4Ch jaunieši:	Svein Even Borgen (NO) Sandra Bürger (AT) Judith Johansen (NO) Kersti Kukk (EE) Alexandar Milanov (BG) Ingrida Peculyte (LT)	Helen Rid (AT) Amalia Serban (RO) Emmanuel Sherwin (IE) Rinske van Sloten (NL) Odd Eigil Spørck (NO) Johann Weissensteiner (AT)
Rīcības komiteja:	Sandra Bürger Else Dugstad Chris Gardiner Oscar Germes Castro Werner Hilweg Janneke Holwerda-Kuipers Mai Nguyen-Feichtner	Monika Niederle Christian Posch Ivanka Shalapatova Emmanuel Sherwin Bettina Terp Bep van Sloten Rinske van Sloten

Nacionālie koordinatori:

Carola Bengtsson (SE)
 Francesco Colizzi (IT)
 Kurt De Backer (BE)
 Maria Dantcheva (BG)
 Carmen Delgado (ES)
 Tanja Gregorec (SI)
 Bragi Gudbrandsson (IS)
 Sabine Hartig (DE)
 Søren Hegstrup (DK)
 Keith Henderson (IE)
 Maria Herczog (HU)
 Emine Insay (Northern Cyprus)
 Dale Kabasinskaite (LT)
 Günsiray Koçun (TR)
 Michel Krier (LU)

Ryszard Kucha (PL)
 Anne Marie Le Tourneau (GB)
 Irena Liepina (LV)
 Juha Luomala (FI)
 Michaela Marksova-Tominova (CZ)
 Slavenka Martinović (HR)
 Elmet Puhm (EE)
 John Rolé (MT)
 Isabel Rufino (PT)
 Daniela Serban (RO)
 Stergios Sifnios (GR)
 Katerina Slesingerova (CZ)
 Annegret Wigger (CH)
 Daniela Žilinčíková (SK)

Korektori:

Kathrin Bielowski
 Christine Davey
 Markus Claus Egger

Beatrix Fleischmann
 Thomas Harvey Timlin

Izvērtēšanas partneri:

Véronique Lerch
 Kélig Puyet
 Elisabeth Ullmann

Raluca Verweijen-Slamnescu
 Annegret Wigger

Atsauces:

Defence for Children International, The Netherlands

Notes

Notes
